

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН
ГРАДСКО ВЕЋЕ
Број: 020-7/14-117-III
Дана: 02.06.2014. године
З р е њ а н и н

СКУПШТИНИ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

На основу члана 48. став 1. тачка 1. Статута града Зрењанина ("Службени лист града Зрењанина", бр. 26/13 – пречишћен текст, 37/13 и 11/14) и члана 6. и 10. Пословника Градског већа града Зрењанина ("Службени лист града Зрењанина", бр. 22/08, 25/08, 30/08, 14/09, 26/12, 11/13, 20/13 и 12/14) Градско веће града Зрењанина је дана 02.06.2014. године разматрало **Десети годишњи извештај Заштитника грађана за територију града Зрењанина о остваривању људских и мањинских права у 2013. години**, на исти нема примедби и предлаже Скупштини града Зрењанина да донесе Закључак у датом тексту.

За известиоца по овој тачки одређује се Ана Ковачки.

ПРЕДСЕДНИК
ГРАДСКОГ ВЕЋА
Мр Иван Бошњак

ЧЕ/

На основу члана 31. став 1. тачка 27. Статута града Зрењанина (Службени лист града Зрењанина број 26/13 – пречишћен текст, 37/13 и 11/14) и члана 42. Одлуке о заштитнику грађана (Службени лист града Зрењанина број 11/14), Скупштина града Зрењанина на седници одржаној дана _____2014. године, донела је

З А К Л Ј У Ч А К

о десетом годишњем извештају заштитника грађана за територију града Зрењанина о остваривању људских и мањинских права у 2013. години

1. Скупштина града Зрењанина констатује да је разматрала десети годишњи извештај заштитника грађана за територију града Зрењанина о остваривању људских и мањинских права у 2013. години и да је он обухватио десету годину рада овог органа у периоду од 01. јануара до 31. децембра 2013. године, да се писаном представком заштитнику грађана обратило 75 грађанки и грађана притужујући на рад органа, организација, јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин и дата је општа оцена о стању људских права и правној сигурности у граду Зрењанину, оцена стања у области заштите права националних мањина и области заштите права детета и области заштите равноправности полова.

2. Овај извештај објавити у "Службеном листу града Зрењанина" и средствима јавног информисања.

3. ЗАКЉУЧАК ДОСТАВИТИ:

- Градоначелнику
- Начелници градске управе
- Заштитнику грађана

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН
СКУПШТИНА ГРАДА
Број:
Дана:
ЗРЕЊАНИН

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Радован Булајић

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН**

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ЗА ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

ДЕСЕТИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Увод

Годишњи извештај заштитника грађана за територију града Зрењанина заснива се на Одлуци о заштитнику грађана («Сл.лист општине Зрењанин» бр. 10/2003 и «Сл. Лист Града Зрењанина» бр. 24/2008, 9/2013) и Закону о локалној самоуправи («Службени гласник РС» бр. 127/07) којим је установљен заштитник грађана у јединици локалне самоуправе.

Извештај ће обухватити период активности заштитника грађана од 01.01.2013.године до 31.12.2013.године, а садржаће све области заштите права грађана и означава десету годину рада овог органа.

Извештај садржи следеће области:

- област заштите људских права;
- област заштите права националних мањина;
- област заштите равноправности полова и
- област заштите права детета.

Извештај се подноси Скупштини града Зрењанина на разматрање, од стране:

- заштитника грађана за територију града Зрењанина
- заменика заштитника грађана задуженог за заштиту права националних мањина,
- заменице заштитника грађана задужене за равноправност полова и
- заменице заштитника грађана задужене за заштиту права детета.

Заштитник грађана за територију града Зрењанина установљен је као независан и самосталан орган који се стара о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права зајемчених Уставом, законом, потврђеним међународним уговорима, општеприхваћеним правилима међународног права, Статутом Града и другим актима.

У свом деловању заштитник грађана руководи се принципима законитости, непристрасности, независности и правичности.

Поступање по представкама грађана/грађанки

Када прими представку грађана, заштитник грађана може поступити на неколико начина, у зависности од тога да ли постоји или не повреда права грађана од стране органа на чији рад се грађанин жали. О свакој активности коју предузме, заштитник грађана обавештава подносиоца представке и орган чији рад надзире.

Заштитник грађана може поступати и по сопственој иницијативи уколико, на било који начин дође до сазнања да су права грађана/грађанки повређена или постоји могућност њихове повреде.

Уколико постоји повреда права грађана од стране органа управе, заштитник грађана донеће препоруку, предлог или мишљење, у циљу побољшања рада органа и поступања према грађанима. Уколико повреде права нема, заштитник грађана ће о томе обавестити подносиоца представке писаним обавештењем.

Потребно је да грађани искористе сва правна средства која им стоје на располагању пре но што поднесу представку заштитнику грађана, али по процени заштитника грађана уколико постоји опасност од повреде људских права заштитник грађана ће започети поступак и уколико нису искоришћена редовна правна средства.

Органи управе су у обавези да сарађују са заштитником грађана.

Први део – стање људских права

Број и структура представки грађана/грађанки

Број представки које су грађани/грађанке поднели у 2013 години повећао се у односу на претходну годину. Приказаћемо представке у писаном облику не рачунајући усмене представке грађана, као и у великом броју потписе грађана у истој управној ствари (петиције).

Представке у писаном облику заштитнику грађана за територију града Зрењанина поднело је 75 грађана и грађанки које приказујемо следећом табелом:

Р.Б.	ПОДНОСИЛАЦ ПРЕДСТАВКЕ	ОРГАН УПРАВЕ НА ЧИЈЕ ПОСТУПАЊЕ ЈЕ ПРЕДСТАВКА ПОДНЕТА	САДРЖИНА ПРЕДСТАВКЕ
1.	Ј.М.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Жалба због континуитета у примању социјалне помоћи
2.	М.Д.	Представка на Дом здравља др «Бошко Вребалов» Зрењанин	Жалба на квалитет услуга лечења и лошег искуства у Диспанзеру за жене при Дому здравља
3.	Б.С.	Представка на одлуку о избору кандидата	Жалба на одлуку о избору кандидата за радно место – радник на одржавању чистоће
4.	М.Р.	Представка на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Жалба због непостојања контејнера у близини стамбене зграде
5.	М.Р.	Представка на рад Дома здравља др «Бошко Вребалов» Зрењанин	Жалба због недовољног броја лекара у здравственој станици

6.	Г.С.	Представка на рад Дома здравља др «Бошко Вребалов» Зрењанин	Жалба због ускраћивања права пацијенту на коришћење здравствене заштите
7.	Ј.М.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба на рад грађевинске инспекције због прекида управног поступка
8.	Т.М.	Представка на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Жалба због неисказане транспарентности приликом испостављања рачуна за испоруку топлотне енергије
9.	Е.Н.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба због буке у животној средини
10.	С:Р	Представка на рад Градске управе – Одељење за урбанизам- Одсек за имовинско правне послове- Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог замљишта	Жалба због непоступања по захтеву за враћање одузетог земљишта
11.	Г.Ф.	Представка на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Жалба због одбијеног захтева за искључење са система даљинског

			грејања
12.	Ј.Б. и 231 потпис грађанки/а	Представка на рад Градске управе Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба грађанки/а и захтев за прекидом изградње грађевинског објекта
13.	Н.С.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Захтев за интервенцијом заштитника грађана
14.	Б.Т.	Представка на рад Месне заједнице Чента	Жалба због незаконључивања уговора са корисницима гробних места
15.	И.Б.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Жалба на рад због повреде кодекса добре управе
16.	Б.Р.	Представка на рад «Историјског архива» града Зрењанина	Жалба због недоступности тражених података
17.	Б.С.М.	Представка на рад Центра за социјални рад града Зрењанина	Жалба због повреде кодекса добре управе
18.	М.Н.	Представка на рад Градске управе – Одељење за урбанизам	Жалба на рад у поступку легализације објекта

19.	К.К.	Представка на рад Националне службе за запошљавање Филијала Зрењанин	Жалба на избор одабраних кандидата приликом конкурисања у програму стручне праксе
20.	Ђ.К.	Представка на рад Градске управе- Одељење за урбанизам - Одсек за заштиту и унапређивање животне средине	Жалба због одбацивања захтева за стицање статуса енергетски заштићеног купца
21.	Сопствена иницијатива заменице заштитника грађана члан 14. Одлуке о заштитнику грађана града Зрењанина	Усмене жалбе становника насељених места на рад Градске управе – Одсек за месне канцеларије- Зрењанин	Жалбе због неједнаког поступања матичара по месним канцеларијама приликом издавања извода из матичних књига грађанкама/грађанима
22.	М.Ђ.	Представка на рад Центра за социјални рад града Зрењанина	Жалба због решења Центра за социјални рад о престанку права на смештај у свратишту за бескућнике
23.	НИП:ЗР АД ЗР	Представка на рад Градске управе – Матична служба	Жалба на поступање приликом саопштавања података из матичних књига
24.	Н.М.	Представка на рад ЈКП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин	Жалба због неослобађања од плаћања трошкова

			изношења смећа
25.	А.Ж.В.	Представка на рад МУП-а Републике Србије	Жалба због непоступања по пријави за одузимање предмета
26.	С.Г.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек комуналне инспекције и инспекције за заштиту животне средине	Жалба због буке у животној средини
27.	Л.С.В.Г.О.З.	Представка која се односи на рад Скупштине града Зрењанина	Жалба на Одлуку о измени Пословника Скупштине града Зрењанина
28.	Ж.М.	Представка на рад Градске управе- Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација	Жалба због амброзије у близини места становања, због непрописног паркирања возила у улици у којој станује подносилац представке, жалба због нелегално изграђеног објекта
29.	М.З.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Жалба због непризнавања права на материјално обезбеђење породице
			Жалба на Одлуку о

30.	П.К. и грађани/ке стамбене зграде	Представка у вези нејасних одредби приликом примене градског прописа од стране Градске управе града Зрењанина	критеријумима и начину на који ће власници пословних просторија плаћати трошкове одржавања стамбене зграде («Сл.лист општине Зрењанин» број 2 од 02. априла 2004.године)
31.	Б.М. са потписима 8 грађанки/грађана	Представка на рад ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина» Зрењанин	Жалба на рад запослених јавних службеника у предузећу, због давања сагласности за постављање летње баште испред локала
32.	Ф.Т.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Жалба због непризнавања статуса енергетски заштићеног купца
33.	М.М.	Представка на рад Градске управе - Одељење комуналне полиције инспекцијско- надзорних послова и ванредних ситуација	Жалба због лошег квалитета воде
34.	Г.М.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско- надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба због нелегално изграђеног објекта
		Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне	

35.	Ж.С.	полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба због нелегално изграђеног објекта
36.	В.К.	Представка на рад ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин	Жалба због недоношења налога предузећа ради изградње посебног склоништа за водомер
37.	М.Б.	Представка на рад запослених у основној школи (радни односи)	Жалба због прекршеног права на рад
38.	З.Г.	Представка на рад Опште болнице др «Ђорђе Јоановић» Зрењанин	Жалба због некоректног понашања запослених према подносиоцу представке у вези права из радног односа
39.	Д.Д.	Представка на рад судова и средстава јавног информисања	Жалба због објављивања садржине дела и пресуде у средствима јавног информисања
40.	НИС Л: и запослени у правном лицу	Представка због повреде права из радних односа од стране приватног послодавца	Жалбе због закључивања уговора који садрже неправедне одредбе приликом заснивања радног односа
41.	Д.С.	Представка на рад Опште болнице др «Ђорђе Јоановић» Зрењанин	Жалба на рад и понашање запослених након смрти блиског

			лица
42.	Г.Г. и потписани грађани/грађанке	Представка на рад градске управе Зрењанин	Жалба грађана због нереаговања градске управе на проблем затварања каналске мреже од стране приватног лица
43.	Н.Б.	Представка на рад Градске управе - Одељење за урбанизам- Одсек за имовинско правне послове – Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта	Неблаговремено поступање и недоношење решења ради враћања одузетог земљишта
44.	С.С.	Представка на поступање послодавца због повреде законских одредби које се односе на право на рад	Жалба због повреде права из радних односа
45.	З.Ш.М.	Представка на рад «Електровојводине»	Жалбе грађана и грађанки због искључивања електричне енергије
46.	О. (А).	Представка на рад ЈКП Сечањ	Жалбе грађана због искључивања грејања од стране предузећа, због неизмирених рачуна за грејање
47.	С.Г. (О.С.Ц)	Представка на рад РЗЗО Филијала Зрењанин	Жалба због повреде права на здравствено осигурање

48.	П.К.	Представка на рад Градске управе града Зрењанина	Жалба због повреде права из Уредбе о енергетски заштићеном купцу
49.	С.С.З.В.П:Б. (К.П.)	Представка на рад Градске управе града Зрењанина	Жалбе грађана на трошкове одржавања стамбене зграде
50.	Н.А.	Представка на рад МУП-а РС	Жалба због нереаговања институције у конкретном случају
51.	С.К.	Представка на рад приватног послодавца	Жалба због повреде права потрошача
52.	Д.Л.	Представка на рад АД «Златица»	Жалба на рад послодавца због повреде акционарских права
53.	П.К:	Представка на пословање банке	Жалба због повреде права која се односе на клијента банке
54.	М.Л.	Представка на рад пореске управе	Жалба због повреде добре управе приликом општења администрације и грађана
55.	М.Л.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и	Жалба грађана због уграђених прозора на суседној парцели без одговарајућег

		ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	одобрења надлежних органа
56.	Ј.Д.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције	Жалба због неадекватног спровођења закључка о дозволи извршења од стране надлежних органа градске управе града Зрењанина
57.	Ј.М.	Представка на рад Градске управе - Одељење за урбанизам- Одсек за имовинско правне послове – Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишт	Жалба због нерешавања предмета по захтеву за враћање одузетог замљишта од стране надлежног органа градске управе града Зрењанина
58.	Љ.Ј.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек комуналне инспекције и инспекције за заштиту животне средине	Жалба због непоступања по пријави на основу Одлуке о условима и начину држања домаћих животиња на територији града Зрењанина
59.	Ш.Т.	Представка на рад Градске управе - Одељење за урбанизам- Одсек за имовинско правне послове – Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта	Жалба због недоношења решења ради враћања одузетог земљишта
		Представка на рад Градске управе - Одељење за урбанизам- Одсек за	Жалба због

60.	Г.Г.	имовинско правне послове – Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање одузетог земљишта	недоношења решења у непримерено дугом временском периоду
61.	П.В.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек комуналне инспекције и инспекције за заштиту животне средине	Жалба због буке у животној средини
62.	М.Б.	Представка на рад Центра за социјални рад Зрењанин	Жалба због предлога за евентуално лишавање пословне способности подносиоца представке
63.	М.С.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције – и Одсека за легализацију објеката	Жалба због повреде права на мирно уживање својине и нелегално изграђених објеката
64.	В.Р.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције – и Одсека за легализацију објеката	Жалба због недоношења закључка о дозволи извршења ради рушења нелегално изграђеног објекта
65.	С.М.Р. и други	Представка на рад приватног	Жалба због повреде

	грађани и грађанке	послодавца	права на рад
66.	Д.Ш.Љ.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције – и Одсека за легализацију објеката	Жалба на поступак легализације нелегално изграђеног објекта
67.	П.С.	Представка на рад МУП-а РС Филијала Зрењанин	Жалба због нељубазности државних службеника приликом комуникације са грађанима/грађанкама
68.	Р.И.	Представка на рад Националне службе за запошљавање Филијала Зрењанин	Жалба због неправилности у поступку приликом конкурисања за програм стручне праксе
69.	Г.Љ.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек комуналне инспекције и инспекције за заштиту животне средине	Жалба због неуређеног простора у животној средини
70.	С.Л.	Представка на рад Градске управе – Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и	Жалба на поступак легализације

		ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције – и Одсека за легализацију објеката	нелегално изграђеног објекта
71.	Е.К.	Представка на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Жалба на неадекватно исказан износ по рачуну за испоруку топлотне енергије
72.	Д.Б.	Представка на рад СКГ «Звезда» Зрењанин	Жалба због дискриминације инвалидног лица
73.	П.К.	Представка на рад ЈКП «Градска топлана» Зрењанин	Жалба због необјављених бројева телефона, електронске поште и адресе предузећа ради контакта и информисања грађана/грађанки
74.	С.И.	Представка на рад «Електровојводине» Филијала Зрењанин	Жалба због покиданих жица од бандере до куће
75.	В.Ћ.	Представка на рад Градске управе града Зрењанина Одељење комуналне полиције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација – Одсек грађевинске инспекције – и Одсека за легализацију објеката	Жалба на поступак легализације због нелегално изграђеног објекта

Садржина представки грађана/грађанки

Посматрајући садржину представки, током 2013.године највећи број грађана/грађанки притуживао је на рад Градске управе, Дом здравља др «Бошко Вребалов» Зрењанин, Центар за социјални рад Зрењанин, ЈКП «Градска топлана» Зрењанин, ЈП «Чистоћа и зеленило» Зрењанин, ЈКП «Водовод и канализација» Зрењанин, Историјски архив града Зрењанина, ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина» Зрењанин.

Грађани су притуживали на рад Опште болнице «др Ђорђе Јоановић» Зрењанин, на рад судова, на рад и поступање послодаваца, банака, МУП-а Републике Србије, «Електровојводине», Републичких фондаова ПИО и здравственог осигурања, Националне службе за запошљавање, а које представљају представке у мањем броју и поднете су усменим путем. Представке које су поднете у писаном облику биле су предмет интервенција заштитника у складу са надлежностима.

Потребно је нагласити да у овом извештају нису убројане представке по којима заштитник грађана поступа из претходне (претходних) године, а што говори о спорости и неспровођењу одговарајућих овлашћења од стране органа управе приликом решавања конкретних проблема грађана

У даљем излагању приказаћемо примере активности заштитника грађана по представкама које су изазвале интересовање јавности у протеклој години.

Представку овом органу поднела је грађанка из Београда још 2012.године јер је на њеној парцели у Белом Блату «Теленор» доо. подигао антену за коју је заштитник грађана утврдио да није у складу са Просторним планом града Зрењанина, јер захвата не само парцелу подносиоци представке, већ и неколико суседних парцела, а при томе «Теленор» доо. није прибавио сагласности власника суседних парцела.

У протеклој години завршио се управни поступак на тај начин што је другостепени орган - Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине поништио решење Одељења за послове урбанизма Градске управе града Зрењанина и одбио захтев «Теленор-а» доо из Београда за издавање грађевинске дозволе. На то решење «Теленор» доо уложио је жалбу коју је другостепени орган одбио чиме је решење у управном поступку постало правноснажно и извршно. Ово решење Градска управа града Зрењанина до данас није извршила, иако постоји правноснажно и извршно решење.

Једно од основних начела сходно Закону о општем управном поступку је **начело ефикасности** које подразумева да органи који воде поступак, односно решавају у

управним стварима, дужни су да обезбеде успешно и квалитетно остваривање и заштиту права и правних интереса физичких лица, правних лица и других странака.

Закон о општем управном поступку прописује и **начело економичности** поступка. Наиме, поступак се мора водити без одуговлачења и са што мање трошкова за странку и друге учеснике у поступку. У овој управној ствари не можемо рећи да су основна начела управног поступка спроведена и испоштована

Разлоге за неспровођење правноснажно окончаног управног поступка објаснићемо у следећем извештају, јер се поступак није окончао ни у овој години, што значи да поступци непримерено дуго трају, а последица је да грађани и грађанке тешко и споро остварују своја права.

Представка по којој заштитник грађана није пронашао повреду права ни других неправилности у раду органа

Заштитнику грађана се обратио писаном представком подносилац са потписима 231 грађанина/грађанки, жалећи се на рад Градске управе која је одобрила изградњу фарме живине у насељеном месту Арадац. Подносиоци представке наводе да је фарма живине великог капацитета и страхују да ће угрозити животну средину непријатним мирисима и буком са захтевом овом органу да обустави даљу изградњу оваквог објекта.

Заштитник грађана је утврдио да објекат који је у изградњи мора да испуни низ услова који су минимални за заштиту животне средине како би испунио услове за отпочињање делатности као на пример:

- да се непосредна околина објекта мора одржавати чистом и уредном уз спречавање приступа непожељних животиња,
- да се употребљена вода од прања објекта прикупља каналима у водонепропусну септичку јаму која мора редовно да се празни преко комуналног предузећа,
- да се користе редовно средства за дезинфекцију према упутству произвођача на начин да се избегне њихов негативан утицај на околину,
- да се приликом спровођења здравствених и хигијенско-санитарних мера у објектима користе искључиво одобрена и дозвољена средства прописана санитарно-ветеринарским условима,
- да се стајско ђубре одлаже на бетонираном платоу заштићеном од атмосферских утицаја и одводи до сопствене пољопривредне површине или преда пољопривредним произвођачима уз обавезно тренутно заоравање,
- да се при појави евентуалне заразе примене мере дезинфекције и користе средства под надзором ветеринарске службе,
- да се сав комунални отпад уклања са локације преко надлежног комуналног предузећа,

- да се са лешевима угинулих животиња поступа у складу са прописаним ветеринарско-санитарним условима,
- да се предвиде одговарајуће мере за спречавање ширења непријатних мириса,
- да се по ободу комплекса подигне високо дуготрајно зеленило,
- да се прати емисија загађујућих материја у складу са законом и прописима.

У спроведеном поступку, овај орган је испитао поступање Градске управе, ЈП «Дирекције за изградњу и уређење града Зрењанина» Зрењанин, и утврдио да није било неправилности у раду органа, као ни повреде права грађана у поступку издавања дозвола за градњу наведеног објекта, јер су исте изведене у складу са законским прописима о чему су обавештени подносиоци представке и контролисани органи.

У овој управној ствари заштитник грађана не може зауставити изградњу објекта, а што су подносиоци представке захтевали, али то не значи да не могу бити предмет контроле будуће евентуалне неправилности приликом услова који се постављају у вези заштите животне средине а што је подносиоцима представке објашњено.

Следи представка грађанке са потписима 8 грађана и грађанки из насељеног места Мужља, који су притуживали на рад ЈП «Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина» Зрењанин. У овој представи подносиоци сматрају да је наведено предузеће повредило њихова права јер је противно градским прописима дало сагласност за постављање летње баште испед локала у чијој непосредној близини станују. Наводе да је предузеће игнорисало њихов захтев за ускраћивање урбанистичке сагласности власнику локала, да је галама несносна и узнемирава их у животном функционисању. Подносиоци представке су указали и на друге евентуалне неправилности у раду предузећа.

Након испитивања рада ЈП «Дирекције за уређење града Зрењанина» Зрењанин овај орган утврдио је да није било кршења Одлуке о постављању мањих монтажних и других објеката привременог карактера на површинама јавне намене на територији града Зрењанина, као ни других неправилности у раду овог предузећа у конкретној управној ствари о чему су обавештени подносиоци представке са одговорима на питања при којима су подносиоци изражавали сумњу и неповерење према контролисаном предузећу.

Сарадња са Одељењем Комуналне инспекције инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација ради унапређења рада органа и заштите права грађана

Током протекле године велики број грађана и грађанки жалио се на проблем који им ствара бука у животној средини, нарочито она која потиче од угоститељских објеката и кафића који се налазе у непосредној близини места њиховог становања.

Из тих разлога овај орган предузео је активности које би у сарадњи са надлежним органима довеле до отклањања ових проблема , јер мере које су се предузимале нису биле ефикасне, претежно због неусклађености и недоречености законских прописа.

По представкама грађана/грађанки надлежни органи Градске управе су пре подношења прекршајних пријава Прекршајном суду применили конкретне мере које су им прописи омогућавали, а како би адекватно одреаговали у циљу спречавања недозвољене буке сходно Одлуци о мерама заштите од буке. Мере према власницима објеката који стварају недозовљену буку примењивале су Одељења градских инспекција и Комуналне полиције града Зрењанина Овај орган обавештен је о предузетим мерама у сваком конкретној ситуацији , а у складу са Одлуком о облику и начину остваривања сарадње комуналне полиције и инспекцијских служби Градске управе града Зрењанина, а у којој се наводи да на усмени или писмени захтев надлежног инспектора, комунални полицијалац проверава на лицу места да ли је странка поступила по решењу надлежног инспектора о затеченом стању и сачињава службену белешку коју доставља надлежном инспектору у року од 24 часа након извршене провере на лицу места.

Оваковом координираном сарадњом , у великој мери откоњена је бука у животној средини на које су грађани притуживали.

Важно је истаћи да је током протеклог извештајног периода заштитник грађана решавао представке грађана које су се односиле на област здравствене заштите. Међутим, 01. децембра 2013.године ступио је на снагу Закон о правима пацијената на основу кога је постављен Саветник за права пацијената. Од тог датума заштитник грађана више не решава по представкама које се односе на евентуалну повреду права пацијената, већ грађане и грађанке са таквим притужбама упућује на Саветника за заштиту права пацијената.

Други део – Стање људских права

Стање права националних мањина

Извори и остваривање права

Област заштите националних мањина и остваривање права је уређена низом прописа међународног и домаћег законодавства.

Република Србија је ратификовала велики број међународних уговора који се односе на заштиту људских и мањинских права. Поред оних закључених под окриљем УН, посебно су значајни уговори усвојени под окриљем Савета Европе: Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Оквирна конвенција за заштиту националних мањина, Европска повеља о регионалним или мањинским језицима, Европска културна конвенција и слично.

Иако Србија није чланица ЕУ, као земља кандидат за приступање ЕУ мора водити рачуна и узети у обзир и документе ЕУ који се односе на заштиту људских и мањинских права. Тако се, на пример, приликом формулисања антидискриминационих мера и циљева мора узети у обзир и Директива ЕУ о спровођењу принципа једнаког поступања без обзира на расно и етничко порекло.

Такође, заштита националних мањина регулисана је и билатералним уговорима који су у том циљу закључени са Хрватском, Мађарском, Румунијом и Македонијом.

Од прописа домаћег законодавства истичемо Устав Републике Србије, Закон о заштити права и слобода националних мањина, Закон о националним саветима националних мањина, Закон о забрани дискриминације, Закон о службеној употреби језика и писма, Кривични законик и слично.

Поред већ поменутих закона, заштита националних мањина регулисана је и низом других закона у разним областима живота нарочито у области правосуђа, културе, информисања и др.

Исто тако, од важности су и прописи АП Војводине и локалне самоуправе који се односе на заштиту и остваривање права националних мањина.

На основу горе изложеног може се закључити да је, последњих година, дошло до побољшања положаја националних мањина који се првенствено огледа у постојању правног оквира и прописима дефинисаних стандарда у заштити права и слобода националних мањина.

Међутим, и даље постоји потреба унапређења правног оквира, а нарочито забрињава недоследност у поштовању закона и других прописа, односно несклад између прокламованог, нормативног и стварног у вези правног положаја националних мањина. Сувишно је рећи да се важећи прописи о правима националних мањина морају доследно примењивати јер је то нешто што би требало да се подразумева. Владавина права мора бити једна од највиших вредности и ако заиста желимо живети у уређеном демократском друштву, примена постојећих прописа не може бити под знаком питања. Поштовање људских и мањинских права и начело владавине права, из тих разлога, морају бити приоритет над приоритетима. С тим у вези потребно је да држава предузме све неопходне мере, укључујући и репресивне, како би био унапређен положај националних мањина.

Међутим, само репресивним мерама се то питање, на дуже стазе, не може решити и из тих разлога је потребна стална, упорна и систематска едукација становништва у правцу поштовања различитости.

На жалост, наше образовне институције и образовни систем нису такви да омогућавају да млада популација буде ослобођена предрасуда, да млади науче да буду толерантни и уважавају право сваког да буде различит.

Очигледно је да је радикални национализам оставио и оставља дубоке трагове на вредносне ставове друштва који се мењају споро и уз велике опструкције. Дугогодишње робовање стереотипима и националистичка индоктринација је код великог броја грађана, у најбољем случају, створило неку врсту отупелости према кршењима права националних мањина, тако да је јавност у Србији постала готово неосетљива и индиферентна према тим појавама и, по правилу, је склона минимизирању значаја таквих појава.

Тако, на пример, ако се вандализују просторије Јеврејске општине у Зрењанину – ради се о пијаним малолетницима који вероватно нису ни знали где се налазе, ако мађарски младићи буду претучени – вероватно су се младићи потукли због девојке, ако се из ватреног оружја пуца на кућу припадника националне мањине у Јанковом Мосту – ко зна шта је то у питању, вероватно нису чиста посла, ако у Клеку нестају табле са називом места на румунском језику – сигурно се ради о скупљачима секундарних сировина итд, итд.

Дакле, све је могуће и све варијанте постоје, једино, по многима, није могуће да су бар неки од тих инцидената резултат мржње према националним мањинама. Уосталом, према њима, и џамија се сама запалила, а и Татон се сам убио.

По том питању, на жалост, неће бити никаквих промена све док велики број грађана и добар део политичке класе буду сматрали да код нас националне мањине имају већа права него у било којој другој држави на свету, да су код нас националне мањине заштићене „као бели медведи“ и да имају и више права од већинског становништва.

Такви вредносни ставови су директна и најгора последица ћутања, подилажења и несанкционисања говора мржње, као и готово наметања националних мањина као политичког и друштвеног проблема чији је једини циљ уништење националног бића националне већине.

Колико је велики степен нетолеранције у Србији, видело се и крајем новембра 2013. године из односа према азилантима. Не дозвољавајући да се достави храна и вода несрећницима који овде нису дошли из обести или због провода, показује да је нетрпељивост и мржња према свему што је другачије и различито убило у људима свако саосећање са жртвама и са онима који су слабији.

Имајући све то у виду, и делујући у таквом окружењу, не треба се чудити да државне институције, али и органи локалне самоуправе, лоше функционишу управо када треба да обезбеде недискриминацију и остваривање равноправности националних мањина.

На пример, када би се водило рачуна и о ставовима националних мањина сигурно се не би дешавало да се седнице Скупштине града Зрењанина одржавају 24. децембра из више него јасног разлога да тај дан за велики број националних мањина са овог подручја представља Бадњи дан.

При томе, позивање на вољу већине у поступку уређивања међунационалних односа је недопустиво, нарочито када постоји опасност наметања воље већине у односу на права националних мањина које су, по дефиницији, у слабијем и подређеном положају.

Ми смо више пута указивали на то да за многе проблем није ако се крше, не поштују и обесмишљавају права националних мањина, већ да су за њих проблем они, који о таквом односу према правима националних мањина, говоре и на то указују.

За њих „добар и поштен“ припадник националне мањине је само онај који пристаје да буде у подређеном положају и не тражи поштовање својих права, било да то чини из страха, из незнања или из опортунизма, док припадник националне мањине који је свестан својих права и инсистира на поштовању тих права буде окарактерисан, у најмању руку, као „незгодан“ са свим последицама које произилазе из једног таквог „статуса“

Са аспекта посла којим се бавимо посебан проблем представља непоштовање и неспровођење наших препорука које се односе на заштиту права националних мањина. Без обзира на то што те препоруке у формално-правном смислу нису обавезујуће, ипак, у уређеним државама се не дешава да неко игнорише и не спроводи препоруке заштитника грађана.

Сматрамо потребним да на овом месту укажемо на то да је Одлуком о заштитнику грађана предвиђено да је заштитник грађана независан и самосталан орган (члан 1 Одлуке), да нико нема право да утиче на рад и поступање заштитника грађана (члан 2 став 3), те да заштитник грађана и заменик заштитника грађана не може бити позван на одговорност или бити кажњен за изнето мишљење или радње предузете у обављању својих надлежности (члан 6 Одлуке), те да из тих разлога постоји обавеза свих органа да доследно поштују ове одредбе.

Службена употреба језика и писама

Чланом 5 став 2 Статута града Зрењанина је прописно да „на територији града у службеној употреби су и језици националних мањина: мађарски, румунски и словачки језик и њихова писма“.

Из ове одредбе Статута, а у складу са одговарајућим одредбама Закона о заштити права и слобода националних мањина и Закона о службеној употреби језика и писама, произилази да на територији града Зрењанина називи органа, јавних предузећа и установа, називи насељених места, улица, тргова и др. исписују се и на мађарском, румунском и словачком језику и правопису и према њиховој традицији.

Овај орган је, након утврђеног чињеничног стања, дана 21.07.2009. године препоручио свим јавним предузећима и јавним установама чији је оснивач град Зрењанин да њихове називе на седиштима, другим објектима и печатима исписују и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису.

Називе на мађарском, румунском и словачком језику исписују се после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова.

У периоду 31.05.2010.-30.06.2010. овај орган је извршио прву контролу спровођења ове препоруке од стране јавних предузећа и установа чији је оснивач град Зрењанин и том приликом је утврђено који су субјекти у потпуности спровели препоруку, ко је делимично спровео препоруку, а ко је уопште није спровео.

Током 2012. године телефонским путем смо подсетили директоре јавних предузећа и установа који у потпуности или делимично нису спровели препоруку од 21.07.2009. године на нужност спровођења исте.

У периоду 13.05.2013.-10.06.2013. овај орган је извршио другу контролу спровођења препоруке од 21.07.2009. године.

Предмет ове контроле су били само они субјекти за које је претходном контролом утврђено да препоруку нису спровели или су је само делимично спровели, као и субјекти који 2009. године, односно у периоду спровођења претходне контроле нису постојали у садашњем облику или су постојали под другим називом, и том приликом је утврђено следеће:

У потпуности су поступили по препоруци од 21.07.2009. године следећи:

- Историјски архив,
- ЈП „Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина“,
- Савремена галерија уметничке колоније Ечка,
- ЈКП „Пијаце и паркинзи“,
- ЈП „Градска стамбена агенција“ и
- ЈУ „Спортски објекти“

Делимично су поступили по препоруци од 21.07.2009. године следећи:

- Народни музеј Зрењанин, где је забележен напредак у односу на стање из 2010. године јер је на седишту постављена табла са називом исписаним и на језицима националних мањина, али је изнад те табле задржан ранији натпис на српском језику који је исписан већим словима и различитим обликом слова. Велики печат је исписан у складу са препоруком, док на малом печату текст је исписан само на српском језику.
- ЈКП „Чистоћа и зеленило“, где је остварен напредак у односу на 2010. годину тиме што је на седишту постављена табла са називом који је исписан у складу са препоруком, али је поред задржан ранији натпис на српском језику који је исписан већим словима. Печат је исписан у складу са препоруком.
- ЈКП „Градска топлана“, које није било обухваћено препоруком из 2009. године, је на седишту поставило таблу са називом који је исписан и на језицима националних мањина, али је назив на српском језику исписан већим словима у односу на текст на језицима националних мањина. Печат је исписан у складу са препоруком.
- Апотека Зрењанин, код које је забележен напредак у односу на стање из 2010. године утолико што је натпис и на језицима националних мањина, осим на седишту, постављен и на објекту у центру града али је задржан и ранији натпис на српском језику који је исписан већим словима. На осталим објектима натписи су само на српском језику. Међутим, током контроле 05.06.2013. године обавештени смо да је у току израда табли за све преостале објекте, а дана 11.06.2013.године директор нас је телефоном обавестио да су табле са називом исписаним у складу са препоруком стигле, и то укупно 33 комада, те да је у току њихово постављање на свим објектима које Апотека Зрењанин користи. Истинитост ових навода ће бити утврђена приликом наредне контроле, а до тада релевантним сматрамо чињенично стање које је утврђено у поступку контроле у Апотеци дана 05.06.2013. године.
- Културни центар Зрењанин, где није забележен никакав напредак у односу на стање из 2010. године, јер је печат и даље исписан само на српском језику, али је назив на седишту исписан у складу са препоруком, што представља напредак у односу на стање из 2009. године.

Нису поступили по препоруци од 21.07.2009. године:

- Предшколска установа Зрењанин, код које није забележен никакав напредак у односу на стање из 2009. године, јер у називу установе на седишту и печату назив града није написан према традицији националних мањина, док на осталим њиховим објектима назив је исписан на српском језику.

- ЈКП „Водовод и канализација“, код којег није забележен никакав напредак у односу на стање из 2009. године јер назив и на седишту и на печату је исписан само на српском језику.
- Народно позориште „Тоша Јовановић“, где такође није забележен никакав напредак у односу на стање из 2009. године, јер је назив и на седишту и на печату исписан само на српском језику.

Као што се види из горе изложеног генерално је забележен напредак у односу на стање из 2010. године, а нарочито у односу на стање из 2009. године, иако би ми волели да се ствари крећу бржим темпом.

Међутим, стање и даље сматрамо незадовољавајућим јер још увек има јаних предузећа и јавних установа који су само делимично поступили по препоруци од 21.07.2009. године, а потпуно је неприхватљиво то што постоје три субјекта који нису уопште поступили по препоруци, код којих није забележен никакав напредак у односу на стање из 2009. године и који нису показали ни најмању вољу да изађу у сусрет на законима заснованим правима националних мањина када је реч о исписивању назива и на језицима националних мањина, према њиховој традицији и правопису.

Сматрамо да за четири године су могле да се обезбеде средства да се препорука испоштује, наравно под условом да за то постоји воља, јер ако је ЈУ „Спортски објекти“ могла да на десет објеката постави табле са називима који су исписани и на језицима националних мањина у складу са препоруком, могло је да то учини, на пример, и Народно позориште „Тоша Јовановић“ на једном свом објекту, односно на седишту.

Поново истичемо оно што смо већ написали и у извештају о извршеној контроли из 2010. године, а то је да овај орган нема овлашћења да сам извршава своје одлуке али да, у складу са чланом 15 тачка 36 Статута града Зрењанина, град у вршењу своје надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и законом, између осталог, обезбеђује исписивање назива места, река, језера и других географских назива, назива улица и тргова, назив органа града, саобраћајних знакова, обавештења и упозорења за јавност и других јавних натписа на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у граду, према његовој традицији.

Из тих разлога и даље очекујемо да надлежни органи града Зрењанина обезбеде да називи свих јавних предузећа и јавних установа чији је оснивач град Зрењанин, на њиховим седиштима, другим објектима и печатима буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, у складу са препоруком од 21.07.2009. године.

На тај начин би се обезбедило да, на територији града Зрењанина, у области исписивања назива јавних предузећа и јавних установа чији је оснивач град Зрењанин и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби, према њиховој традицији и правопису, не буде несклада између прокламованог и стварног, односно између прописа и стања на терену.

На овом месту не можемо а де се посебно не осврнемо на случај Културног центра у Зрењанину.

Наиме, у поступку контроле начина примене препоруке од 21.07.2009. године посетили смо, између осталог и Културни центар Зрењанин и том приликом нам је од стране директора Културног центра речено да они одбијају да назив на печату буде исписан и на језицима националних мањина, те да за такав став имају подршку Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне заједнице.

И заиста, у допису број 128-031-129/2012 од 29.10.2012. године који је Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице упутио Културном центру Зрењанин, између осталог, наводи се следеће:

„Увидом у фотокопију Статута Ваше установе, коју сте накнадно доставили уз захтев за давање мишљења утврђено је да у оквиру делокруга установе нема јавних овлашћења која се поверавају законом, те да услед тога нисте у обавези да усклађујете садржину и изглед свог печата са Законом о печату државних и других органа, самим тим ни да текст печата исписујете на језицима националних мањина који су у службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе где установа има седиште“.

Полазећи од тога да мишљење органа управе није извор права, али да ће се на једно такво мишљење позивати они који се противе поштовању права националних мањина, да се мишљењем било ког органа управе не могу једноставно обесмишљавати прописи о правима националних мањина, нити се достигнути ниво људских и мањинских права може смањивати, нашим дописом број ОМБ 21/13-О од 22.05.2013. године који смо упутили Покрајинском секретару за образовање управу и националне заједнице апеловали смо да се још једном изврши анализа датог мишљења и да након тога Културном центру Зрењанин упуте ново мишљење које би било засновано на закону и у којем би одредбе о људским и мањинским правима биле тумачене у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права.

Реагујући на наш допис од 22.05.2013. године, Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице у свом акту број 128-031-129/2012 од 17.06.2013. године, између осталог, наводи:

„Међутим, иако у складу са наведеним не постоји обавеза усклађивања печата установе са Законом о печату државних и других органа, неопходно је указати на неколико чињеница везаних за језике на којима би требао да се исписује текст печата Културног центра Зрењанин. Питање службене употребе језика и писама има велики значај, нарочито у мултикултуралној, мултиетничкој и вишејезичној средини као што је град Зрењанин. Чланом 3 Закона о службеној употреби језика и писама („Службени гласник РС” број 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05, 30/10) прописано је да се службеном употребом језика и писама сматра и употреба језика и писама при исписивању назива органа, организација и фирми. Надаље, чланом 11 истог закона прописано је да на територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби, те да ће јединица локалне самоуправе обавезно својим статутом обавезно увести у равноправну службену употребу језик и писмо националних мањина уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територије достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва, што је град Зрењанин и учинио, те су у складу са чланом 5 Статута града Зрењанина („Службени лист града Зрењанина“, број 21/08, 23/12 и 9/13) на територији града Зрењанина, поред српског језика и ћириличног писма у службеној употреби и језици националних мањина, и то мађарски, румунски и словачки језик и њихова писма. Имајући у виду наведено, као и чињеницу да је град Зрењанин оснивач Културног центра, препоручљиво је да и Културни центар Зрењанина, пре свега усклади свој статут, па потом и печате са наведеним констатацијама, тачније да се текст печата установе испише и на језицима националних мањина који су у службеној употреби на територији града Зрењанина“.

Такође, препоруком Покрајинског омбудсмана број I-НМ-1-27/13 од 02.децембра 2013. године је наложено Културном центру Зрењанина да усагласи изглед, садржину и језик на коме је исписан текст печата установе са чланом 6 став 2 Статута Културног центра Зрењанин, односно да текст печата који користи у обављању своје делатности испише на српском језику ћириличним писмом и на мађарском, румунском и словачком језику и њиховим писмима као језицима националних мањина који су у службеној употреби на територији града Зрењанина, те да обавести Покрајинског омбудсмана о предузетим мерама у року од 15 дана од дана пријема препоруке.

Имајући у виду и горе изложено произилази да Културни центар Зрењанин нема ни један једини разлог да не поступи у потпуности по нашој препоруци од 21.07.2009. године.

Уколико Културни центар Зрењанин и даље буде истрајавао у одбијању спровођења препоруке од 21.07.2009. године, у том случају, град Зрењанин као оснивач Културног центра, има права и обавезе да предузме одговарајуће мере како би препорука од 21.07.2009. године била у потпуности спроведена.

Што се тиче исписивања назива насељених места и на језицима националних мањина, град Зрењанин је пре скоро једне деценије обезбедио да на улазима и излазима у насељена места на територији града Зрењанина где живе припадници националних мањина буду постављена табле са називима тих насељених места исписаним и на језику сваке националне мањине која живи у том месту и чији је језик у службеној употреби, према њеној традицији и правопису.

Тада су називи насељених места Михајлово, Лукино Село и Бело Блато исписани и на мађарском језику, Ечке, Јанковог Моста и Клека и на румунском језику, Арадца и Белог Блата и на словачком језику, док је назив насељеног места Зрењанин исписан и на свим језицима националних мањина који су у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно и на мађарском, румунском и словачком језику.

Имајући у виду да су језици ових националних мањина у службеној употреби на целој територији града Зрењанина требало је и тада, а и сада треба, да називи свих насељених места на територији града Зрењанина, а не само оних где живе националне мањине, буду исписани и на свим језицима националних мањина који су у службеној употреби, према њиховој традицији и правопису.

Међутим, без обзира на то, и овај компромис представљао је, за оно време, јасан и велики напредак у правцу имплементације прописа о службеној употреби језика и писама националних мањина, а град Зрењанин је тада био међу првим срединама у земљи где су предузете мере ове врсте и свуда, у земљи и иностранству, био истицан као позитиван пример у тој области.

Иако су неке од тих табли, након тога, вандализоване, тако што су називи на језицима националних мањина префарбани или су табле оштећене, правовременом и ефикасном реакцијом органа града Зрењанина ствари су, сваки пут, враћене у пређашње стање.

Супротно ставовима оних који су се противили спровођењу ових мера, због постављања тих табли држава се није распала, нити су због тога та насељена места престала да буду у Србији.

Међутим, сада видимо да неке од тих табли једноставно нестају, тако да на улазу-излазу у насељено место Клек нема више табли са називом тог места који би био исписан и на румунском језику, а на улазу у то насељено место из правца Житишта постоји табла са називом насељеног места Клек који је исписан само на српском језику ћиричним и латиничним писмом.

Ово, мимо тога што представља јасно кршење прописа, такође представља узнемирујући и разочаравајући развој догађаја за средину коју одликују мултиетничност, плурализам, толеранција и мултикултуралност, а то су вредности које се морају сачувати и од којих не смемо одступати.

Саопштењем од 15.07.2013. године изразили смо очекивање да ће органи града Зрењанина обезбедити да се све нестале табле са називима насељених места исписаних и на језицима националних мањина, према њиховој традицији и правопису, врате на места где, на основу прописа и по природи ствари, треба да се налазе.

Што се тиче осталих случајева подсећамо да је, током маја 2013. године, у Зрењанину отворен Градски прес центар.

С обзиром да се Градски прес центар налази непосредно преко пута канцеларије Заштитника грађана у Пупиновој улици у Зрењанину, имали смо прилику да се непосредно уверимо да на згради где је смештен Градски прес центар стоји натпис „Град Зрењанин“, а испод тога, у другом реду, „Градски прес центар“, да се и са једне и са друге стране натписа налази грб града Зрењанина, али и да је назив Градског прес центра исписан само на српском језику.

Имајући у виду чињеницу да је град Зрењанин оснивач Градског прес центра, град Зрењанин је у обавези да обезбеди, између осталог, и исписивање овог јавног натписа и на језицима и писмима националних мањина чији су језици у службеној употреби на територији града Зрењанина, према њиховој традицији и правопису, а у складу са Законом.

Дана 14. октобра 2013. године Градоначелник града Зрењанина обећао нам је да ће назив Градског прес центра у Зрењанину бити исписан и на мађарском, румунском и словачком језику, у складу са прописима.

До краја извештајног периода, а и до дана предаја овог извештаја, назив Градског прес центра у Зрењанину је и даље исписан само на српском језику.

На крају овог дела извештаја навешћемо пример који је интересантан јер објашњава начин на који се у матичним књигама може извршити упис личног имена на језику и писму националне мањине.

Наиме, почетком 2013. године добили смо представку у којој се наводи да Градска управа града Зрењанина одбија да подносиоцу представке изда двојезични извод из матичне књиге на латиници, на српском и мађарском језику, већ да му нуде издавање извода само на српском језику ћирилицом.

У нашој одлуци ОМБП 9-13-2 од 25. јануара 2013. године наводи се следеће:

„Међутим, из околности случаја који сте навели не произилази да постоји, у конкретном случају, повреда људских права односно друга неправилност у раду Градске управе, те из тих разлога овај орган на основу члана 19 став 1 алинеја 5 Одлуке о Заштитнику грађана представку од 23.01.2013. године одбацује.

Одлука о одбацивању представке је коначна.

Наиме, чланом 5 Статута града Зрењанина је предвиђено да на територији града у службеној употреби је српски језик и ћирилично писмо и да су такође у службеној употреби и језици националних мањина: мађарски, румунски и словачки језик и њихова писма.

Из тих разлога се извод из матичне књиге, уколико је лично име у матичној књизи уписано само на српском језику, издаје на српском језику ћириличним писмом.

Међутим, на основу члана 19 став 4 Одлуке о Заштитнику грађана, саветујемо Вас да уколико желите да добијете извод из матичне књиге где би лично име било уписано и на мађарском језику поднесете Градској управи захтев за упис Вашег личног имена у матичној књизи и на мађарском језику. Након тако извршеног уписа добићете извод из матичне књиге где ће Ваше лично име бити исписано на српском језику ћириличним писмом и на мађарском језику, на латиници, према правопису мађарског језика“.

Образовање на језицима националних мањина

На територији града Зрењанина, према подацима који су добијени од стране Одељења за друштвене делатности града Зрењанина, настава на мађарском језику у 2013. години организована је у ОШ „Серво Михаљ“ Зрењанин (354 ученика), ОШ „Соња Маринковић“ Зрењанин (172 ученика), ОШ „Братство јединство“ Бело Блато (16 ученика) и ОСШ „9. Мај“ Зрењанин (3 ученика), укупно 545 ученика, што представља смањење за 9 ученика у односу на 2012. годину.

Настава на румунском језику организована је у 2013. години у ОШ „Др Александар Сабовљев“ Ечка (47 ученика) и ОШ „Ђура Јакшић“ Зрењанин (4 ученика) укупно 51 ученик, што представља исти број као и претходне године.

У 2013. години настава на словачком језику организована је у ОШ „Братство“ Арадац (79 ученика) и ОШ „Братство јединство“ Бело Блато (17 ученика) укупно 96 ученика, што представља повећање за 5 ученика у односу на 2012. годину.

Што се тиче средњег образовања, према подацима добијеним од стране Школске управе Зрењанин наставу на мађарском језику у Зрењанинској гимназији похађа 87 ученика у 4 одељења, што представља смањење за 2 ученика у односу на 2012. годину.

Настава на мађарском језику организована је и у Електротехничкој и грађевинској школи „Никола Тесла“ за 81 ученика у 5 одељења, што представља повећање за 18 ученика у односу на 2012. годину.

У Економској-трговинској школи „Јован Трајковић“ наставу на мађарском језику похађа 37 ученика у 2 одељења, што представља смањење за 12 ученика у односу на 2012. годину.

У Медицинској школи у Зрењанину настава на мађарском језику се одвија за 125 ученика у 4 одељења, што представља смањење од 7 ученика у односу на 2012. годину .

У осталим зрењанинским средњим школама нема наставе на мађарском језику.

У средњим школама у Зрењанину у 2013. години, као и ранијих година, није било наставе на румунском и словачком језику.

Делотворно учешће националних мањина у друштвеном и економском животу и јавним пословима

Овај орган је још 15.05.2009. године упутио препоруку Градској управи града Зрењанина, свим јавним предузећима, јавним установама, органима и организацијама чији је оснивач град Зрењанин да полазећи од сопствених потреба приликом заснивања радног односа са новим запосленима који испуњавају услове прописане за одређено радно место, нарочито воде рачуна о запошљавању припадника националних мањина како би се обезбедила одговарајућа заступљеност припадника различитих националних мањина сразмерно њиховом уделу у укупном становништву града Зрењанина.

Нарочито је важно да се пажња усмери на побољшање заступљености припадника националних мањина на руководећим функцијама, имајући у виду да је заступљеност припадника националних мањина на тим функцијама неприхватљиво ниска.

У вези тога, важно је да се истакне да у упоредном праву, у низу држава, имамо примере где је изричито предвиђено да, у попуњавању радних места у јавном сектору, предност по истим условима имају припадници националних мањина.

Можда би над овом чињеницом могли да се замисле сви они који сматрају да су националне мањине у Србији натпросечно привилеговане, те да, бар за почетак, прописе о правима националних мањина тумаче у доброј намери и у циљу да се права мањина потпуно и делотворно спроводе, а не као изговор за потпуно или делимично неостваривање тих права.

Приступ медија проблемима националних мањина

Приступ медија проблемима националних мањина остао је и у 2013. години мање-више исти као и претходних година.

И даље се у делу медија истински проблеми националних мањина третирају површно и актуелни су тек када се догоди неки инцидент, а потом се све забашури и стрпа под тепих. Ваљда се мисли да ће, ако се о томе не пише и не разговара, ти проблеми нестати сами од себе.

И даље се у делу медија истрајава у приказивању националних мањина у што негативнијем светлу, третирајући их као грађане другог реда, који су поред тога и претња већинском народу.

Као пример таквог извештавања наводимо пример једне телевизије са националном фреквенцијом која је, извештавајући о демографским анализама и предвиђањима, дана 14.07.2013. године на свом сајту објавила чланак под насловом „Бићемо мањина у сопственој земљи“.

Наравно, прво питање које се овде поставља је ко смо то заправо „ми“, а ко су „они“? И шта заправо значи бити „мањина у сопственој земљи“, и чија је то заправо земља?

Одговор је више него јасан, а то значи да они који размишљају на тај начин Србију сматрају земљом етничких Срба а сви остали су „страно тело“.

Или шта значе ставови разних навијачких група, које медији некритички преносе, да „ни један српски живот није вредан навијачког ривалства“.

И овде је акценат на „српски“, а да није тога ова порука би била потпуно прихватљива и добродошла.

За сваку осуду је пракса неких медија да се кршења права националних мањина приказују минорним, небитним и безазленим.

Као пример таквог извештавања наводимо случај једне друге телевизије са националном фреквенцијом која је 16. јула 2013. године објавила репортажу о нестанку табли са називом насељеног места Клек исписаних и на румунском језику под насловом „Крадљивци секундарних сировина?“.

Сви ови примери указују на то да медији, уместо да доприносе едукацији становништва у правцу поштовања различитости, припаднике националних мањина приказују као нижа бића, чији су права и животи мање вредни и који, поврх свега, представљају опасност за већински народ.

Од таквог начина извештавања до насиља према националним мањинама је само један мали корак, а неки из последица извештавања медија деведесетих година прошлог века нису ништа научили.

Из свих тих разлога сматрамо да, када се ради о дискриминацији, кршењу права националних мањина и насиљу према националним мањинама, медији морају имати храбрости да ствари називају правим именом и да се супротставе конформизму јавног мишљења.

Ни у нашој средини, која је по дефиницији мултинационална, мултикултурална и мултиконфесионална, не постоји велико интересовање јавности за положај и проблеме националних мањина.

Како другачије разумети чињеницу да, ни после више од пет година колико се налази на тој функцији, заменик заштитника грађана за права националних мањина није бар једном позван да говори о положају и проблемима националних мањина у некој од емисија ЈП „Радио Зрењанин“, а при том се ради о средству јавног информисања које се финансира и из средстава пореских обвезника из редова националних мањина.

Тешки облици кршења права националних мањина у 2013. години

Када говоримо о тешким облицима кршења права националних мањина у виду имамо инциденте који у најширем смислу речи могу да имају обележја међунационалних инцидената, односно насиља према националним мањинама и њихових права. Нема сумње да за грађане који су жртве таквог инцидента то представља тешки облик кршења њихових права, а овај орган је заштитник грађана, а не заштитник власти. Осим тога, не видимо како другачије окарактерисати инциденте када се припадницима националних мањина прети да ће бити убијени, када буду претучени, када им се из ватреног оружја или „молотовљевим коктелима“ нападају куће, када се разбијају и уклањају табле са натписом и на њиховим језицима итд.

Током 2013. године регистровали смо два таква случаја, а овај орган је на адекватан начин реаговао у сваком од ових случајева о којима је имао сазнања.

Дописом од 17.12.2013. године затражили смо од Полицијске управе у Зрењанину да доставе податке о томе да ли су откривени починиоци ових дела, а ако јесу да ли су поднете пријаве и којим органима су пријаве поднете, те како је правно квалификовано свако од тих дела за која су поднете пријаве.

Дописом 06 број:02-021-28 од 8. јануара 2014. године Полицијска управа је овом органу доставила тражене податке.

У наставку ће бити приказани ови случајеви тешког кршења права националних мањина на територији града Зрењанина у 2013. години, биће приказано шта је овај орган предузео у сваком од ових случајева и шта су државни органи предузели у циљу откривања и кажњавања починилаца ових кривичних дела.

1. Нестанак табли са називом насељеног места Клек

Дана 04.04.2013. године нестале су табле са називом насељеног места Клек који је био исписан и на румунском језику.

У вези овог догађаја изразили смо очекивање да ће надлежни државни органи у најкраћем року утврдити све околности под којима су табле нестале, разјаснити мотиве овог инцидента и о свему томе обавестити јавност, као и да се починиоци овог кривичног дела открију и адекватно казне.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да је у овом случају поднета кривична пријава због извршеног кривичног дела крађе из члана 203 Кривичног законика Републике Србије, против непознатог извршиоца.

2. Напад на кућу ромске породице Петров у Ченти

Према наводима медија од 26.06.2013. године, на кућу ромске породице Петров из Ченте бачена је коктел бомба којом приликом нико није повређен јер је кућа у том моменту била празна, али је причињена материјална штета будући да су прозори поломљени а једна просторија је потпуно изгорела.

Такође се извештавало да је ово други напад на ову породицу за мање од годину дана.

У недостатку званичних информација надлежних органа о овом догађају нисмо желели и нисмо могли да нагађамо о починиоцима и мотивима овог напада.

Међутим, указали смо на то да се 31. јула 2012. године догодио још један инцидент у Ченти када је И.В. (30) из Ченте тукао Ђ.П. (69) и њену унуку десетогодишњу Ж.П. ромске националности, и том приликом је девојчици поломљена рука, а њена бака је такође повређена.

Уколико се утврди да су и овом приликом нападнути чланови исте породице, то у сваком случају представља нарочито отежавајућу околност и забрињавајући развој догађаја јер показује да држава није могла или није хтела да овим људима пружи безбедност и заштиту.

Овај нови инцидент у Ченти такође показује да држава мора брзо применити мере које ће спречити даље погоршавање безбедносне ситуације у том насељеном месту, јер догађаји овакве врсте повећавају страх и несигурност грађана за своју и безбедност своје деце и урушавају међунационалне односе.

Крајње је време да се о овим догађајима приступи са максималном одговорношћу, те из тих разлога очекујемо да ће државни органи у најкраћем року утврдити све околности и разјаснити мотиве под којима се догодио најновији инцидент у Ченти и о томе обавестити јавност, као и да се починиоци овог кривичног дела открију и адекватно казне.

Полицијска управа у Зрењанину известила нас је да је у овом случају извршен увиђај и предузете су мере и радње те је Основном јавном тужилаштву у Зрењанину поднета кривична пријава и да је накнадним радом поднет извештај као допуна кривичне пријаве против два извршиоца кривичног дела изазивања опште опасности из члана 278 ст.1 Кривичног законика Републике Србије.

У оваквим случајевима проблем представља то што се, скоро по правилу, реагује са најблажом квалификацијом кривичних дела а постоје и покушаји заташкавања и поједностављивања напада на припаднике националних мањина, што је за сваку осуду.

Тако, на пример, на сајту МУП РС, у делу „Саопштења за ПУ Зрењанин“ није било ни речи о овим инцидентима и ми смо за њих сазнали из средстава информисања или, као у случају нестанка табле у Клеку, непосредним увидом.

Исто тако није било ни речи о другим инцидентима који су се догодили, не на територији града Зрењанина али, ипак, на подручју које покрива ПУ Зрењанин.

Тако, наводимо инцидент који се догодио у ноћи између 9. и 10. априла 2013. године када је на улазу у насељено место Торак, општина Житиште, на табли на којој се уз заставе Србије и Војводине налазила и застава Румуније написано „Република Српска“, а табла у делу где је била застава Румуније, је изгребана.

Такође, наводимо инцидент који се догодио 27.09.2013. године у Новом Милошеву када су Данијел С. (29) и Милан М. (21) на националној основи вређали Рамиза С. власника пекаре Аурора и побацали му све производе на улицу „јер није Србин“.

И о овим инцидентима ми смо сазнали из средстава јавног информисања.

Једино на том сајту постоји саопштење од 18.06.2013. године о међунационалном инциденту који се догодио у насељеном месту Јаша Томић, општина Сечањ.

Све ово се не може другачије третирати него као покушаји да се инциденти ове врсте забашуре и стрпају под тепих како би јавност остала ускраћена за ове информације, односно као заташкавање напада на националне мањине.

Нерешени случајеви тешких облика кршења права националних мањина

Ни после више година нису откривени починиоци неких од најтежих облика угрожавања безбедности, физичког интегритета и права припадника националних мањина на територији града Зрењанина.

Подсећамо да је током марта 2011. године на кући координаторке за ромска питања Добриле Николић исписана порука „Смрт Циганима политичарима“, крајем јула 2011. године на кући Томислава Мержана у Зрењанину је исписана порука „Смрт Циганима“, током августа 2011. године у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину убачене су претеће поруке и то претње смрћу и протеривањем које су упућене припадницима мађарске националне мањине, крајем децембра 2011. године је извршен напад ватреним оружјем на кућу председника Алијансе војвођанских Румуна Виорела Бесуа у насељеном месту Јанков Мост када само пуким случајем није настрадао нико од укућана, док је у марту 2012. године разбијена табла са називом Историјског архива који је био исписан и на језицима националних мањина.

У свим овим случајевима починиоци наведених кривичних дела нису откривени.

Наиме, дописом од 17.12.2013. године затражили смо од Полицијске управе у Зрењанину да нас извести да ли су открили починиоце наведених кривичних дела и које су даље мере предузете.

Дописом 06 број: 02-021-28 од 8. јануара 2014. године Полицијска управа у Зрењанину известила нас је, између осталог, да „што се тиче дела Вашег извештаја у коме се интересујете за починиоце и мере које су предузете у нерешеним случајевима напада на припаднике националних мањина из ранијих година, обавештамо Вас да смо податке за 2011. и 2012. годину, ради састављања Вашег извештаја за 2012. годину, доставили кроз наш извештај 06 број: 02-021-44 од 10.12.2012. године“.

Напомињемо да у извештају Полицијске управе у Зрењанину 06 број: 02-021-44 од 10.12.2012. године, између осталог, у вези исписивања претеће поруке на кућу Добриле Николић наводи се да „...и поред интензивног рада до расветљавања овог кривичног дела још увек није дошло“, у вези исписивања претеће поруке на кућу Томислава Мержана се наводи да „и поред досадашњег интензивног рада до расветљавања овог кривичног дела још увек није дошло“, у вези претеће поруке убачене у поштанско сандуче Реформатске цркве у Зрењанину се наводи да је „догађај остао нерасветљен“, у вези напада на кућу Виорела Бесуа се наводи да „и поред интензивног рада до расветљавања овог кривичног дела још увек није дошло“, док се у вези разбијене табле Историјског архива у Зрењанину наводи да „и поред досадашњег интензивног рада до расветљавања овог кривичног дела још увек није дошло“.

Акао што смо већ навели није расветљен ни случај из прве половине 2013. године нестанка табле са називом насељеног места Клек који је био исписан и на

румунском језику и за тај инцидент се у допису Полицијске управе у Зрењанину 06 број: 02-021-28 од 8. јануара 2014. године наводи да је „...поднета кривична пријава због извршеног дела крађе из члана 203 Кривичног законика Републике Србије против непознатог извршиоца“.

Неспорно је да је свих ових година било и других случајева тешких облика кршења права националних мањина који су расветљени и о којима смо детаљно писали у овом извештају о раду и у извештајима о раду из претходних година. Међутим, овде је реч о случајевима кршења права националних мањина који су остали неразјашњени.

Сама чињеница да постоје инциденти ове врсте и да ти инциденти нису расветљени показује колико се мало радило на промовисању основних људских и мањинских права и толеранције и колики је степен мржње и нетрпељивости према националним мањинама.

Крајње је време да држава почне, на ефикасан начин, да обавља своју основну функцију гарантовања слобода, једнакости и безбедности свих грађана, те да инциденте ове врсте сузбија константно и систематски едукативним, превентивним и репресивним мерама.

Међутим, као што смо већ рекли, наше образовне институције и образовни систем нису на таквом нивоу да омогућавају да млада генерација буде ослобођена предрасуда, да млади науче да буду толерантни и уважавају право сваког да буде различит, а у институцијама државе, као што се види и из горе изложеног, нема ни довољно снаге, ни спремности, ни воље да се права националних мањина загарантована Уставом и законима у потпуности заштите и остваре.

Нерешени случајеви непоштовања права националних мањина

На овом месту ће бити приказани нерешени случајеви непоштовања права националних мањина који потичу из претходних година.

Сви ови случајеви су остали нерешени и у 2013. години искључиво због непостојања воље органа града Зрењанина да предузму делотворне мере у циљу решавања ових случајева.

-Натпис на тргу Др Зорана Ђинђића у Зрењанину.

Овај случај потиче из 2010. године и остао је нерешен и у 2013. години иако смо више пута указали на то да је потребно да испод текста на српском језику, испод или десно од њега, буде исписан текст и на мађарском, румунском и словачком језику, у складу са законом.

До краја извештајног периода, а и до дана предаје овог извештаја, од стране органа града Зрењанина није ништа предузето у циљу решавања овог случаја.

-Натпис назива насељеног места Зрењанин на улазу у МЗ „Мужља“.

И овај случај који потиче из 2010. године остао је нерешен и у 2013. години.

И ако је, и у овом случају, више пута изражено очекивање да ће град Зрењанин обезбедити да назив насељеног места Зрењанин на улазу у МЗ „Мужља“ буде исписан и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина, односно на мађарском, румунском и словачком језику, према њиховој традицији и правопису и то тако да назив на мађарском, румунском и словачком језику буде исписан после текста на српском језику испод или десно од њега, у истом облику и истом величином слова, до краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја, немамо информација да је од стране града Зрењанина било шта предузето у циљу решавања овог случаја.

-Случај Централног гробља у Зрењанину

Препоруком овог органа број ОМБП 21/10 од 1. септембра 2010. године препоручено је ЈКП „Чистоћа и зеленило“ да уређивањем и одржавањем путева и стаза, уређивањем и одржавањем простора између гробних места и обављању и других послова који су у вези са уређивањем и одржавањем гробља на делу Централног гробља у Зрењанину где се сахрањују припадници националних мањина исламске вероисповести, овај део гробља доведе на исти квалитативни и квантитативни степен уређености и одржавања у коме се налази и остали део Централног гробља у Зрењанину.

Иако смо током 2012. године од стране ЈКП „Чистоћа и зеленило“ уверавани да се ово јавно предузеће налази у фази спровођења препоруке од 1. септембра 2010. године, дописом број: 01-687/2 од 24.12.2013. године обавештени смо од стране ЈКП „Чистоћа и зеленило“, између осталог да „поводом извођења радова на Централном гробљу, у делу гробља намењеног за сахрањивање припадника муслиманске вероисповести, овим путем Вас обавештавам да није било нових радова у 2013. години“.

-Члан 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе

Овај орган је дана 07.03.2011. године Скупштини града Зрењанина упутио савет у вези измене члана 4 Одлуке о Савету за међунационалне односе тако што је саветовао да се изменом ове одредбе обезбеди да свака национална мањина, која има право да буде представљена у Савету за међунационалне односе града Зрењанина, има исти број представника као и српски народ.

До краја извештајног периода, а ни до дана предаје овог извештаја нисмо информисани од стране Скупштине града Зрењанина о судбини савета који им је упућен.

-Исписивање назива улица.

У вези промена назива улица на територији града Зрењанина више пута смо, почев од 2011. године, изразили очекивање да ће град Зрењанин искористити ову прилику те да ће обезбедити да назив тих улица буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина у складу са законом.

У 2011. и 2012. години је дошло до више промена назива улица о чему смо писали у претходним извештајима. И у 2013. години је било промена назива улица и то улице „Берберско – Болница Ђ“ У улицу „Милунка Савић“ и улице „Љубљанска“ у улицу „Стево Жигон“.

И у овим, као и у свим осталим случајевима промене назива улица, потребно је ту прилику искористити да на новопостављеним таблама са називима улица, називи улица буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби на територији града Зрењанина.

Иако је на основу важећих прописа потребно да називи свих улица на територији града Зрењанина буду исписани и на језицима националних мањина чији је језик у службеној употреби, нисмо тражили да то буде урађено одједном у свим улицама. Међутим, када због промене назива улица у сваком случају долази до постављања нових табли, права је прилика да на новим таблама називи улица буду исписани и на језицима националних мањина. И из овога се види колико нису у праву и колико су, заправо, злонамерни они који тврде да би исписивањем назива улица и тргова и на језицима националних мањина пуно коштало.

Ипак, до краја извештајног периода нисмо информисани да је на терену дошло до спровођења решења о промени назива улица.

Решени случајеви кршења права националних мањина

Као што смо већ рекли, у вези нестанка табли са називом насељеног места Клек на којима је назив тог насељеног места био исписан и на румунском језику, саопштењем од 15.07.2013. године изразили смо очекивање да ће органи града Зрењанина обезбедити да се све нестале табле са називима насељених места исписаних и на језицима националних мањина, према њиховој традицији и правопису, врате на места где, на основу прописа и по природи ствари, треба да се налазе.

Дана 14. октобра 2013. године Градоначелник града Зрењанина нам је обећао да ће ствари са таблама у Клеку бити враћене у пређашње стање.

И заиста, сада можемо да потврдимо да су на улазима-излазима у насељено место Клек поново постављене 4 табле на којима је назив насељеног места Клек исписан и на румунском језику.

На тај начин је локална самоуправа урадила оно што је у њеној надлежности, али је потребно да и држава одради њен део посла, односно да утврди све околности под којима су, у априлу 2013. године, табле нестале, разјасни мотиве тог инцидента и о свему обавести јавност, као и да починиоце овог кривичног дела открије и адекватно казни.

Трећи део – Стање људских права

Стање права детета

Заменица заштитника грађана задужена за заштиту права детета Славица Михаљица

У оквиру надлежности прописаних Одлуком о заштитнику грађана (“Сл.лист.општине Зрењанин” бр.10/2003 и “Сл. лист града Зрењанина” бр.24/2008 и 9/2013) заменица заштитника грађана задужена за права детета је у протеклом периоду од осам месеци почев од избора на ову функцију, па до краја 2013 године, поред рада на представкама и покретања поступака по сопственој иницијативи, континуирано пратила примену међународних стандарда и закона који уређују права детета, прикупљала информације о примени закона и свих других прописа и општих аката Града Зрењанина о правима детета, пратила доношење нових прописа као и измене важећих прописа у свим областима везаним за остваривањем права детета, како би била у могућности да пружи целовиту оцену стања у области заштите и унапређивања права детета.

Конвенција о правима детета је први међународни докуменат у области људских права који се посебно бави децом, а који је 20 новембра 1989 год. усвојила Генерална скупштина УН. После тога је донето више Декларација које се баве конкретним правима детета.

Према Конвенцији сва деца имају иста права, а скоро све земље света су се обавезале да ће поштовати права детета. Сва права су међусобно повезана и једнако важна.

Пре доношења Конвенције, дете је било подређено биће и није било речи о никаквим правима детета.

Након усвајања Конвенције променило се схватање о детету у смислу да је дете личност, да има своје достојанство и да се тако према њему треба опходити. Ако то не би био случај онда би се радило о кршењу права детета.

Иако је Конвенција о правима детета успоставила неколико базичних права, она никако није оспорила право родитеља да одлучују о томе шта је најбоље за њихову децу.

Србија је прихватила Конвенцију и од тог момента су започеле њене активности у правцу побољшања положаја, остваривања права детета у области образовања, здравствене и социјалне заштите и у другим областима које су битне за живот и развој детета.

Када је реч о домаћем законодавству, важно је напоменути да су поједине одредбе о правима детета садржане у Породичном закону, Закону о друштвеној бризи о деци, Закону о предшколском образовању и васпитању, Закону о здравственој заштити, Закону о социјалној заштити, Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и другим законима.

Неопходно је донети посебан Закон о правима детета којим ће се уредити дечија права у свим областима, као и поступање власти у њиховој заштити.

Када је реч о остваривању права детета у граду Зрењанину, у области друштвене бриге о деци према извештају Одељења за друштвене делатности:

Из буџета града Зрењанина у 2013. години исплаћиван је родитељски додатак за прворођену децу по 50.000,00 динара, а за другорођено и трећорођено дете по 35.000,00 динара, и издате су потврде за апотеку у износу од 5.000,00 динара.

У саставу Предшколске установе налази се 20 објеката од којих је 19 објеката намењено за потребе целодневног или полудневног борава деце узраста од 6 месеци до 6,5 година, а један је болнички вртић на дечијем одељењу Опште болнице “Др Ђорђе Јоановић”.

У школској 2012/2013 години, 2386 деце имало је право на регресиран боравак и ужину, а школске 2013/2014 године 2400 деце. Од тога је 390 деце стекло право на бесплатан боравак и ужину.

Критеријуми на регресирање боравака и ужину у предшколској установи утврђени су Правилником о критеријумима пријема деце и начину регресирања трошкова боравка и ужине у предшколској установи и основној школи (“Сл.лист.општине Зрењанин” бр.9/06 и 18/06 и “Сл. лист града Зрењанина” бр.17/10, 20/11 и 33/12) и то:

1. Корисници материјалног обезбеђења породице (100%-регресира град)
2. Деца палих бораца и ратних војних инвалида (100%)
3. Деца без родитељског старања смештена у установе социјалне заштите (100%)
4. Деца без родитељског старања смештена у старатељску или хранитељску породицу (100%)
5. Треће и свако наредно дете у породици (100%)
6. Корисници Сигурне куће чије је пребивалиште на територији Града Зрењанина за време боравка у истој (100%)
7. Деца са сметњама у развоју (100%)
8. Деца самохраних родитеља без прихода (90%)
9. Деца расељених лица из АПВ Косово и Метохија (90%)
10. Ако приходи по члану домаћинства износи 0-10,49% од просечне зараде по запосленом у привреди Града Зрењанина (90%)
11. Ако приходи по члану домаћинства износи 10,50-24,49% од просечне зараде по запосленом у привреди Града Зрењанина (85%)
12. Ако приходи по члану домаћинства износи 24,50-45,49% од просечне зараде по запосленом у привреди Града Зрењанина (70%)
13. Ако приходи по члану домаћинства износи 45,50 од просечне зараде по запосленом у привреди Града Зрењанина (55%)

У области социјалне заштите према извештају Центра за социјални рад у Граду Зрењанину стање је следеће:

У 2013 години у евиденцији корисника неког вида социјалне заштите налазило се 11323 лица. Од тога 2130 дечака и 1859 девојчица. У 2012 години евидентирано је 10728 корисника, од тога 2766 дечака и 2197 девојчица.

Право на новчану социјалну помоћ остварило је укупно 4826 лица, док је право на увећану новчану социјалну помоћ остварило 1464 лица (укупно 6290 лица). Од тога је 2194 деце.

У 2012 години било је 5926 корисника новчане помоћи.

Право на додатак за помоћ и негу другог лица у 2013 години остварило је 62 детета (44 дечака и 18 девојчица), а право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица 60, (41 дечак и 19 девојчица). Дакле, укупно је 122 детета остварило право на

додатак и увећани додатак за помоћ и негу другог лица, што је исти број као и у 2012. години.

Тринаесторо деце (11 дечака и 2 девојчице) су били корисници услуга Дневног боравка за децу са инвалидитетом. Тај број је исти у 2012. и 2013.години.

У Служби за децу и младе тренутно је активно 48 хранитељских породица. Едукацију је прошло 8 породица које тренутно немају деце на смештају. На смештају се тренутно налази 101 дете (31 дете се налази у сродничким породицама, а 35 деце је у установама социјалне заштите).

У току 2013. године евидентирана је 51 пријава о занемаривању деце, а на евиденцији Центра за социјални рад се налази 33 злостављане деце.

За рад Сигурне куће у 2013 години утрошено је 3.566.625,00 динара, док је 2012 године утрошено 3.225.412,12 динара.

У 2013. години у Сигурној кући било је смештено 75 корисника, 43 жене и 32 деце (12 дечака и 20 девојчица). Жртве трговине биле су 2 жене, док су остали корисници били жртве насиља у породици. У 2012. години у Сигурној кући је боравило 40 жена и 50 деце и сви су били жртве породичног насиља.

У 2013 години за потребе народне кухиње било је опредељено 15.632.000,00 динара, при чему је утрошено 11.894.720,41 динара закључно са 31.12.2013. године. У 2014. години у јануару месецу утрошено је 997.486,46 динара, што су обавезе из 2013. године, а по основу утврђених рокова плаћања.

У 2013. години била су 4 захтева за коришћење услуга народне кухиње. Социјални радници су по службеној дужности формирали листе корисника услуга народне кухиње. Укупно је било 200 порција топлог оброка преко целе године и 340 пакета који су се дистрибуирали једном месечно у периоду од октобра до априла.

Услугу Народне кухиње у 2013. години користило је 531 лице.

У 2013. години услугу становања уз подршку за младе користили су један младић и једна девојка који су били смештени у одвојеним објектима. Млади се у току боравка подстичу на осамостаљивање у виду обављања дневних активности у кући, проналажења и истрајности на послу, регулисања личне документације, проширивања социјалних контаката, неговања пожељних животних навика и прихватања одговорности. Рад са корисницима одвијао се кроз саветовања и повремене обиласке.

Према саопштењу Центра за социјални рад потребно је да се у наредном периоду стручни радници Службе за децу и младе у већој мери ангажују на проналажењу хранитељских породица и спровођењу специјализоване обуке, како би лакше

сместили децу која имају проблема у развоју и понашању, а чије је збрињавање сада отежано.

Према допису Добриле Николић, координаторке за ромска питања у Зрењанину, помоћ ромској деци и породицама спроводила се углавном кроз разговоре давањем правних савета и обиласком на терену многобројних социјално угрожених породица са децом. Предузимане су мере у вези прибљања личних докумената, мере ради смањења сиромаштва, као што је проналажење посла, samozapošljavanje преко Националне службе за запошљавање и Покрајинског секретаријата за рад и запошљавање, обављене су посете социјално угроженим породицама са децом, пружена је помоћ у грађевинском материјалу и решавању проблема становања.

У области здравствене заштите деце, новину представља Закон о заштити трудница, породиља и деце који је донет 27 новембра 2013. године и који предвиђа да ова најосетљивија категорија становништва има право на пун обим здравствене заштите, без обзира на то да ли им је исправа о здравственом осигурању оверена или не и да ли су им уплаћени доприноси.

У граду Зрењанину у Служби за здравствену заштиту деце и омладине при Дому здравља “Др Бошко Вребалов” заступљен је диспанзерски метод рада који подразумева социјално медицински приступ, превентиван рад и дијагностику, негу и лечење деце од рођења до 19 године живота.

У Одељењу за здравствену заштиту предшколске и школске деце, обављају се превентивни, систематски и контролни прегледи чија је учесталост дефинисана Правилником о садржају и обиму здравствене заштите деце и омладине. Основни циљ је праћење раста и развоја, ухрањености и здравственог стања, као и рано откривање поремећаја здравља код деце. Уочени су проблеми као што су гојазност, деформитети кичменог стуба, грудног коша и стопала и повећан број деце са поремећајима гласа и говора.

Здравствено васпитни рад везан за принципе правилне исхране спроводи се у узрасту од 5 - 6 година детета кроз креативне радионице у вртићима и континуирано се наставља у школском узрасту кроз здравствено васпитне активности здравствених радника и вршњачких едукатора у Одељењу за здравствену заштиту школске деце и Саветовалишту за младе. Веома је важан индивидуални здравствено васпитни рад са родитељима од самог рођења детета и њихова едукација о здравим стилевима живота.

У популацији школске деце у фази интензивног раста, све више су присутни деформитети кичменог стуба, грудног коша и стопала који су последица лошег држања и недостатка физичке активности. Ова деца се упознају са вежбама у кабинету за корективну гимнастику, затим се упознају са вежбама код куће, а у случају озбиљнијег деформитета дете се упућује ортопеду или у установу за медицинску рехабилитацију.

Здравствено васпитним радом обухваћени су и проблеми адолесцената као што су: репродуктивно здравље, психоактивне супстанце, сида, полно преносиве болести, вршњачко насиље, пирсинг, хигијена и нега тела и друго.

У извештају Дома здравља “Др Бошко Вребалов” - Службе за здравствену заштиту деце и омладине наведени су приоритети будућег рада, а то је повећање обима превентивних услуга како би се раније сазнало за поремећај здравља и што боља едукација родитеља у случајевима кад је дете болесно.

Позивајући се на Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене заштите, поменута служба потражује кадровско појачање у раду Саветовалишта: једног доктора медицине, специјалисту педијатрије, вишу медицинску сестру, психолога, доктора медицине специјалисту гинекологије и акушерства, и по потреби и доктора медицине друге специјалности и социјалног радника.

Служба такође потражује превозно средство због проблема при одласку у насељена места.

Скренута је пажња на објективну преоптерећеност психолога Развојног саветовалишта, на недостатак едукативног материјала за кориснике после обављеног разговора. Такође се указује на застарелост гинеколошке опреме што оставља негативан утисак на младог пацијента. Поред наведеног указано је на чињенцу да се у овој служби ради са адолесцентима узраста од 10 - 18 година старости и да здравствено васпитним радом нису обухваћени млади од 18 - 26 године.

Истраживање у вези малолетничке деликвенције, у сарадњи са Полицијском управом у Зрењанину, показало је да је укупан број извршених кривичних дела у 2013. години 4.354 а од тога 269 кривичних дела извршила су малолетна лица.

Најзаступљенија кривична дела која су извршила малолетна лица су из избласти кривичних дела против имовине и то: кривична дела тешка крађа, ситна крађа, утаја и превара.

У 2012. години није било, а у току 2013. године поднета је једна кривична пријава за шест кривичних дела трговине људима, против једног пунолетног мушког лица, са два оштећена лица женског пола, обе малолетне држављанке РС.

Поднете су и две кривичне пријаве за кривично дело недозвољени прелазак државне границе и кријумчарење људи против 2 пунолетна лица, држављана РС, са 7 оштећених лица, од тога 6 страних и један држављанин РС.

У току 2013. године полицијски службеници интервенисали су у 614 евидентираних догађаја са обележјем насиља у породици, што је мање за 32,97% у односу на 2012. годину, када је евидентирано 916 догађаја ове врсте. У сарадњи са

надлежним тужилашвом поднете су кривичне пријаве за укупно 183 кривична дела ове врсте, што представља смањење за 12,02%.

У структури извршилаца кривичних дела у току 2013. године од укупно 159 извршиоца евидентиран је само један малолетни извршилац мушког пола, а деце извршилаца није било, док су у 2012. години од укупно 181 извршиоца евидентирана 3 малолетна извршиоца кривичног дела насиље у породици, такође мушког пола, а међу њима није било деце.

Када се говори о оштећенима од укупно 161 жртве, током 2013. године евидентирани су и 4 малолетне жртве женског пола, док деце жртава није било. У 2012. години од 189 жртви кривичног дела насиље у породици нису евидентирани малолетне жртве, нити деца.

У току 2013. године у сарадњи са тужилаштвом поднети су захтеви за покретање прекршајног поступка за 131 прекршај, док су у 2012. години поднети захтеви за 192 прекршаја, што представља смањење за 31,77%.

У структури извршилаца прекршаја у току 2013. године од укупно 13 евидентиран је један малолетни извршилац мушког пола, а деце извршилаца није било, док су у 2012. години од укупно 192 извршиоца евидентирана 3 малолетна извршиоца мушког пола и међу њима није било деце.

Од укупно 129 жртава прекршаја, током 2013. године евидентирана је једна малолетна жртва мушког пола, дете до 14 година живота. У 2012. години од 192 жртве прекршаја евидентирана је једна малолетна жртва женског пола, док деце жртава прекршаја није било.

У току 2013. године на подручју које покрива Одељење Саобраћајне полиције у Зрењанину, укупно се догодило 455 саобраћајних незгода у којима је настрадало 499 лица. Од наведених лица, 33 или 66% су деца до 14 година старости. У истом периоду 2012. године, укупно се догодило 523 саобраћајне незгоде у којима је страдало 534 лица, од чега 34 деце или 6,4%. Деца су у саобраћају учествовала углавном као путници у возилу и самостално, као пешаци или бициклисти.

У граду Зрењанину упоредни подаци досадашњег рада институције заштитника грађана у области заштите права детета показују да се број представки повећавао из године у годину. Осим повећања броја представки, све су различитији проблеми и питања због којих се грађанке и грађани обраћају.

Конкретни примери на шта су се грађани жалили: Грађанин је након годину дана боравка у Свратишту за бескућнике добио решење да му престаје право становања. Сматрао је да као млад човек, без породице нема начина да се осамостали и да му треба продужити боравак, а дотле се никоме није жалио.

У једном случају странка је сматрала да јој је повређено право код признавања новчане помоћи јер је од надлежног органа утврђен мањи износ од очекиваног. У својој притужби је навео да је тешко болестан, да издржава супругу и двоје деце и да му је социјална помоћ једини извор прихода.

Родитељи су били незадовољни одлуком органа старатељства којом су привремено лишени вршења родитељског права, а дете им је након тога смештено у хранитељску породицу. Код себе су имали и документацију да је против њих покренут кривични поступак због злостављања сопственог детета.

Забележено и је и неколико примера обраћања поводом вршњачког насиља у основним школама града Зрењанина. У једном случају у име ученика обратила се директорица једне школе, која је тражила мишљење од ове институције, а у другом случају у име свог детета обратио се родитељ који се жалио на рад школе. У оба случаја није поднета никаква документација.

Постоје и други бројни примери поднетих притужби сличне врсте које због понављања није потребно наводити.

Запажено је да се канцеларији заштитника грађана нису обраћала деца већ родитељи или одрасли чланови породица у којима живе деца. Најчешћа питања збох којих су се обраћале странке су била егзистенцијалне природе и највише су погађала децу.

У великом броју обраћања грађани нису могли да препознају свој проблем као правни и нису знали коме треба да се обрете за помоћ. Заменица заштитника грађана је саслушала сваку странку која се обратила поводом права детета и дала правни савет уколико је било потребно у оквирима своје надлежности.

У току 2013. године повећан је број притужби у којима грађани траже да се органи јавне власти придржавају начела добре управе.

У неколико случајева уочене неправилности су отклоњене у току поступка од стране контролисаног органа тако да је поступак обустављен и није било потребно даље реаговати.

Приликом свог поступања у раду, органи управе, имају обавезу да сваки поступак који се односи на утврђивање обавеза, права и на закону заснованих интереса грађана воде формално исправно и суштитнски правично, сврсисходно, транспарентно, објективно, ефикасно, стручно, брзо, љубазно уз поштовање достојанства грађанина што у ствари представља и право грађанина када се нађе пред органом јавне власти.

Заједничка оцена је да убудуће треба радити на промовисању правилног административног понашања и унапређењу рада органа управе.

Активности Заменице заштитника грађана задужене за права детета у 2013. години:

Дана 29.05.2013. године присуствовала сам округлом столу “Дијалогом до заустављања насиља према женама и деци”.

Дана 17.06.2013 године након сазнања из средстава јавног информисања о саобраћајној несрећи која се десила у Елемиру, у којој је настрадало дете, указала сам на следеће чињенице:

"Деца су посебно угрожена категорија лица, учесника у саобраћају. Деца због своје перцепције нису у могућности да процењују саобраћајну ситуацију на исти начин као одрасли.

Са децом је важно радити од најранијег узраста и учити их саобраћајној култури. Родитељи треба да утичу на децу својим личним примером и поштовањем саобраћајних прописа, затим и остали који раде са децом као што су предшколске установе и школе кроз програме рада са децом, константно и интензивно, како би се смањио ризик од страдања у саобраћајним удесима.

Постоје закони и прописи који говоре о безбедности деце у саобраћају, али до год се деси макар и један несрећан случај, он нас опомиње да је у пракси потребно направити корак више по питању безбедности деце у саобраћају.

Возачи приликом управљања возилом морају бити опрезнији на државним и локалним путевима, у насељеним местима, местима око школа, игралиштима и свим другим местима где се реално могу очекивати деца. Постоје и разне друге животне ситуације које возачи такође морају предвидети, као на пример да деца могу истрчати на пут понесена игром или услед непажње.

Нико нема право да угрожава било чији живот и безбедност.

Локална самоуправа има велику улогу у безбедности саобраћаја. На законским основама и у оквирима своје надлежности може да, издвајањем финансијских средстава спроведе дугорочне мере или да у недостатку финансијских средстава на подизање безбедности саобраћаја утиче привремено, краткорочним мерама.

Сви су дужни да предузму мере заштите према деци и да се труде да деца не страдају у саобраћају.

Безбедност деце мора бити на првом месту".

Дана 12.06.2013. године обележен је Светски дан борбе против дечијег рада. Тим поводом сам дала изјаву Радио Зрењанину:

"Милиони девојчица и дечака у целом свету запослени су, а више од половине те деце изложено је најгорим облицима дечијег рада, као што су рад под опасним

условима, ропство или други облици присилног рада, незаконите активности (кријумчарење дроге, проституција), као и учествовање у оружаним сукобима. Тој деци је било ускраћено одговарајуће школовање, нарушено им је здравље, одузето слободно време за игру и разоноду, што је свакако указивало на чињеницу да су прекршена њихова основна права и слободе".

Дана 29.08.2013.године, уочи почетка школске године, у очекивању, да ће се деца у већој мери кретати улицама, позвала сам возаче на појачани опрез у саобраћају.

Истовремено сам апеловала на родитеље да личним примером и поштовањем саобраћајних прописа утичу на своју децу како би се смањио ризик од страдања у саобраћајним удесима.

Дана 7-13. 10. 2013. године обележана је Дечија недеља у граду Зрењанину.

Дана 11.10. 2013. године обележен је Дан девојчица.

Присутствовала сам медијским обукама за омбудсмане, које су одржане 24 и 25.06.2013. у Врању и друга обука 24 и 25. 10. 2013. год у Новом Саду, под називом "Рад омбудсмана и средстава јавног информисања".

Дана 18.11.2013. године присутствовала сам панел дискусији на тему вршњачког насиља у оквиру пројекта "Сваки дан је Дан деце". Носилац овог пројекта је био Грађански фонд Панонија из Новог Сада у реализацији са Зрењанинском гимназијом и ДСЦ "Машталиште" и поводом тог догађаја издала сам саопштење за јавност.

Учешће професионалаца који раде са децом и заменице заштитника грађана за права детета на овој дискусији је пример свеобухватне сарадње надлежних институција и грађана што је суштински услов за остваривање права детета. Напоменула сам да се овим догађајем пружила прилика деци, омладини, родитељима и свим грађанима да се на непосредан начин информишу о могућностима остваривања и заштите права детета.

20.11.2013.године издала сам саопштење и гостовала на Радио Зрењанину поводом Међународног дана детета.

Четврти део – стање људских права

Стање у области равноправности полова

Заменица заштитника грађана задужена за равноправност полова Ирена Тапавички

Закон о равноправности полова је основни оквир постизања родне равноправности и спровођења политике једнаких могућности за мушкарце и жене. Такође, на положај жена утиче и примена Закона о финансијској подршци породицама са децом, Закон о здравственом осигурању, Породични закон, Закон о раду, Кривични законик и други.

Проблем настаје у примени прописа, односно нису у довољној мери обезбеђени кадровски и финансијски капацитети за примену неопходних мера у области родне равноправности.

Забрињава све присутнија прикривена дискриминација која онемогућава учешће жена у свим областима живота. Економска криза различито погађа жене и мушкарце јер је у броју незапослених, већи проценат незапослених жена, економска криза утиче на лошији квалитет здравствене заштите жена, поготово репродуктивног здравља, отежано се користе социјална права.

Приметно је да се још увек не препознаје кршење женских људских права, због њене родне припадности, па се притужбе свode на кршење права из радног односа, породичних односа, брига и васпитање деце.

Притужбе грађанки Зрењанина које се односе на Службу за здравствену заштиту жена при Дому здравља "Др Бошко Вребалов" су основане у делу спорог рада, дугог чекања и заказивања. Број лекара у овој установи не одговара потребама и праву пацијенткиња на доступност гинеколошких прегледа и заказивања у што краћем временском периоду те је и у току 2012.г. дата препорука да Дом здравља под хитно повећа број гинеколога, скрати време заказивања прегледа, те поради на односу запослених према пацијенткињама како би посета овој установи била мање трауматична и непријатна.

У току маја месеца 2013.г. организован је округли сто на тему "Дијалогом до заустављања насиља према женама и деци" у организацији Зрењанинског едукативног центра, као и трибина "Не насиљу у породици" у организацији Полицијске управе у Зрењанину на којима је учешће узела и канцеларија Заштитника грађана града Зрењанина.

На трибини се посебно указало на последице које трпе деца која су изложена насиљу према женама у партнерском односу и реакција јавних служби на овај проблем као и на искуства жена које су преживеле насиље и њихова искуства приликом обраћања Центру за социјални рад и полицији, судовима, где је евидентан значајан помак у раду ових органа а у смислу пријављивања насиља и реакције ових органа.

Ова тема је била централна и на Конференцији коју је организовала женска парламентарна мрежа Скупштине АП Војводине, на тему "Заједно против насиља над женама" а чији је покровитељ био Град Зрењанин.

Циљ свих ових кампања је био да се јасније одреди улога институција и механизма у спречавању насиља у породици , а посебно рад Полицијске управе, судова, Центра за социјални рад, Сигурне куће, невладиних организација.

Тим поводом, а у време кампање "16 дана активизма против насиља над женама" и која се завршава на Међународни дан људских права, заменица заштитника грађана задужена за равноправност полова издала је саопштење које указује на то да је насиље над женама један од облика кршења људских права.

Шеснаест дана активизма, симболично, треба гласно и одлучно указивати на овај проблем и потешкоће у његовом решавању, а сви остали дани у години треба да буду дани у којима ћемо радити на стварању услова у којима ће жене, жртве насиља, слободно и с поверењем у институције тражити помоћ и заштиту.

Насиље над женама је само једна од последица неједнаке друштвене моћи између мушкараца и жена, те се употребом насиља, жене, на присилан начин, стављају у подређену позицију чиме мушкарци , насилници, покушавају да искажу своју доминацију.

Из тих разлога је јачање родне равноправности и обезбеђивање једнаких могућности за жене и мушкарце значајан вид борбе против насиља над женама. Уклањање родне дискриминације и стереотипа представља врло важан вид отклањања узрока родно заснованог насиља као екстремног облика дискриминације.

Насиље у породици је кривично дело које се гони по службеној дужности, што значи да је то друштвено опасно дело а не ствар појединца.

Жртвама насиља се не помаже довољно у каснијим фазама поступка, што подразумева психо-социјалну помоћ, помоћ након изласка из Сигурне куће обзиром да поступци пред судовима трају много дуже од боравка у Сигурној кући, па се поставља питање како жртва насиља да се врати у своју кућу и настави да живи са насилником против кога судски поступак још увек траје.

Такође, изостаје ангажовање надлежних служби након завршетка судских поступака, праћење условних казни, рад са насилником од стране стручних лица, обавезно лечење од алкохолизма и наркоманије, рад саветовалишта.

Не сме се заборавити да материјалне и социјалне прилике, незапосленост, образовање, нису једини показатељи где се насиље у породици најчешће јавља обзиром да је насиље једнако заступљено и код високообразованих и необразованих појединаца, богатих и сиромашних.

Наше законодавство обезбеђује правну заштиту од насиља у породици и то породичноправну, као превентивну и кривичноправну , као репресивну, али и даље треба радити на ефикаснијој примени ових видова заштите.

Канцеларија Заштитника грађана Републике Србије у сарадњи са ОЕБС и Канцеларијом за демократске институције и људска права (ОДИХР) организовала је радионицу на тему "Увођење родне перспективе и вишеструка неправноправност" која се бавила проблемом женских права и родне равноправности у националним институцијама за људска права и увођење родне перспективе у рад независних тела за људска права.

У циљу имплементације прописа који се баве равноправношћу полова потребно је више радити на промоцији женских права и родне равноправности и то путем јавног образовања и подизања свести, спроводити истраживања и публиковати их, обучавати одређене секторе.

У организацији Удружења локалних омбудсмана и канцеларије ОЕБС, у децембру 2013.г. одржан је семинар на тему "Улога омбудсмана у остваривању родне равноправности" где се говорило о родној равноправности у систему заштите људских права, како препознати где све унутар надлежности локалне самоуправе, из угла родне равноправности, право може бити повређено и шта је све надлежност локалног омбудсмана и институција на локалном нивоу које раде на тему родне равноправности и њихова међусобна сарадња.

Октобра месеца 2013.г. спровела сам истраживање о родној заступљености запослених у Градској управи, јавним предузећима, установама, органима и организацијама која врше јавна овлашћења а чији је оснивач град Зрењанин. Биће приказани подаци о укупном броју запослених у наведеним установама (на неодређено и одређено време), од тога, колики је број запослених жена, број и назив руководећих радних места и број жена запослених на тим радним местима (подаци о руководећим позицијама – директорке, заменице, шефови, начелнице, извршне директорке), број чланова Надзорних и Управних одбора и број жена на позицији председнице, заменице или чланице ових тела.

Закон о равноправности полова представља институционални и законодавни оквир за остваривање и унапређење родне равноправности у Србији. То је антидискриминациони закон који ближе уређује Уставом загарантовано право на равноправност полова. Циљ закона је ближе дефинисање садржаја политике једнаких могућности у најважнијим областима људских права (рад, запошљавање, образовање, култура, политички живот).

Локалне самоуправе имају кључну улогу у примени права на равноправност својих грађана, јер се у локалној заједници најнепосредније остварује највећи број индивидуалних права и непосредно задовољавају свакодневне потребе и интереси грађана.

На основу чл.40 поменутог закона, јединице локалне самоуправе, као и установе и организације које обављају јавна овлашћења, као и јавна предузећа, статистичке податке које прикупљају и обрађују, морају исказивати по полу.

Према подацима које су доставили:

1. Градска управа града Зрењанина
2. ЈКП "Пијаце и паркинзи" Зрењанин
3. ЈКП "Градска топлана" Зрењанин
4. ЈП "Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина"
5. ЈКП "Чистоћа и зеленило" Зрењанин
6. ЈКП "Водовод и канализација" Зрењанин
7. ЈП "Градска стамбена агенција" Зрењанин
8. Апотека Зрењанин
9. ДОМ ЗДРАВЉА "Др Бошко Вребалов" Зрењанин
10. Центар за социјални рад града Зрењанина
11. Предшколска установа Зрењанин
12. ЈП "Радио Зрењанин"
13. Културни центар Зрењанин
14. Историјски архив
15. ЈП "Туристички центар града Зрењанина"
16. Завод за заштиту спожменика културе Зрењанин
17. Народни музеј Зрењанин
18. Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин"
19. Народно позориште "Тоша Јовановић" Зрењанин
20. ЈП "Спортски објекти" Зрењанин,

закључно са новембром 2013.г., укупан број запослених, на неодређено и одређено време, у установама и предузећима чији је оснивач град Зрењанин је 2.852, од тога је 1.612 запослених жена и 1.240 запослених мушкараца.

Дајем табеларни приказ, појединачно, за свако предузеће и установу:

Р.бр.	Назив установе,предузећа	Број Запослених	Жене	Мушкарци	Директор	Руководеће Радно место(жене)	Управни Надзорн и Одбор (жене)
1.	Градска управа града Зрењанина	370	191	179	3 жене као постављена лица, ниједна као изабрано	28 жена као начелнице, заменице и шефови одсека	Од 9 чланова Градског већа, 2 су жене
2.	ЈП Пијаце и паркинзи	91	19	72	М	1	1
3.	ЈКП Градска топлана	133	36	97	М	6	0
4.	ЈП Дирекција за изградњу и уређење	84	44	40	М	6	1
5.	ЈКП Чистоћа и	343	82	261	М	6	0

	зеленило						
6.	ЈКП Водовод и канализација	285	58	227	М	5	1
7.	ЈП Градска стамбена агенција	23	12	11	Ж	3	0
8.	Апотека Зрењанин	135	121	14	М	19	1
9.	Дом здравља Зрењанин	663	552	111	Ж	36	1
10.	Центар за социјални рад Зрењанин	47	39	8	Ж	7	4 1
11.	Предшколска установа	310	282	28	М	4	1
12.	ЈП Радио Зрењанин	29	16	13	М	3	1
13.	Културни центар	35	14	21	М	2	2
14.	Историјски архив	23	12	11	Ж	4	1 1
15.	ЈП Туристички центар	39	14	25	М	2	2
16.	Завод за заштиту споменика културе	13	9	4	М	0	2 1
17.	Народни музеј Зрењанин	50	27	23	М	4	2 1
18.	Градска народна библиотека	36	26	10	М	7	0
19.	Народно позориште	78	35	43	Ж	4	1 1
20.	ЈП Спортски објекти	65	23	42	М	2	1 1

Према чл.14 Закона о равноправности полова, постоји обавеза органа јавне власти да на руководећим местима и у органима управљања и надзора буде заступљено најмање 30% мање заступљеног пола, уз могућност примене афирмативних мера у складу са чл.9 Закона о државним службеницима и чл.5А Закона о државној управи. То се искључиво односи на државне органе и органе територијалне аутономије и локалне самоуправе тј. На државне службенике и државну управу, а све у циљу обезбеђивања једнаких могућности за жене и мушкарце.

Анализом података који су достављени од стране предузећа и установа чији је оснивач град, види се да се Закон , у принципу, поштовао. Међутим, ако посматрамо појединачно, видимо да поштовање форме није довољно да се раскине са стереотипима да су одређене области руковођења још увек подељена на мушка и женска.

Наиме, ако посматрамо Градску управу, видимо да од девет чланова Градског већа, две су жене и то за ресор спорта и омладине и за културу и образовање. Ниједна

жена се не налази на месту заменика или помоћника градоначелника нити је задужена за област привреде, пољопривреде, инвестиција, имовине, улагања.

Иста је ситуација ако посматрамо табелу и рубрику Директора; види се да од двадесет предузећа, пет жена су директорице и то у области здравља, социјалне заштите, културе.

Када је реч о руководећим радним местима, број жена постављен на те позиције се креће око 20%, од укупног броја руководећих радних места у једном предузећу, осим у ЈКП Градска топлана у којој од деветнаест руководећих радних места шест заузимају жене где је испоштован Закон који говори о најмање 30%, али ниједна жена није члан Надзорног одбора.

Квота од најмање 30% испоштована је и у Дирекцији за изградњу и уређење града, такође и у ЈКП Чистоћа и зеленило, с тим да ниједна жена није члан Надзорног одбора. Затим, ЈКП Водовод и канализација има пет жена на руководећим позицијама од постојећих шеснаест, док је у Стамбеној агенцији директорица жена, али ниједна жена није члан Надзорног одбора.

Занимљиво је да Апотека Зрењанин има директора, али на свим осталим руководећим радним местима су постављене жене, те је овде мање заступљен пол мушки, као и у Дому здравља, с тим да од три члана Надзорног одбора два члана су мушкарци те је испоштован Закон о одговарајућем учешћу мање заступљеног пола.

Центар за социјални рад нема мушкараца на руководећим позицијама, једино Управни и Надзорни одбор имају по једног члана мушког пола.

Историјски архив има четири руководећа радна места и све заузимају жене, као и председнице Управног и Надзорног одбора.

Градска народна библиотека нема ниједну жену чланицу Надзорног одбора.

Проблем имплементације закона који регулишу родну равноправност, рецимо у локалној самоуправи, настаје ако се равноправност по полу схвати као једноставно укључивање подједнаког броја или одређеног процента жена и мушкараца у све друштвене активност и третирање жена и мушкараца на истоветан начин.

Приметан отпор изазивају одредбе Закона о равноправности полова које говоре о обавези да најмање 30% мање заступљеног пола буде на одређеним руководећим позицијама, органима управљања и надзора, јер се ово, у друштву где се културне и историјске детерминанте или навике веома тешко мењају, схвата као нешто што се намеће, ангажовање "по кључу", што се показало као погрешно и што веома често не даје квалитет. Али даје шансу!

Равноправност по полу подразумева стратегију укључивања мушких и женских интереса у развојне програме у свим политичким, економским и друштвеним сферама. Ова законска решења треба схватити као стварање услова да развоју једног друштва, па тако и града, подједнако треба да доприносе и жене и мушкарци а та могућност се даје управо кроз Законе који ће се поштовати и спроводити.

Што се тиче заштите људских права у области права жена и родне равноправности, Канцеларија заштитника грађана у Зрењанину је успешно сарађивала са осталим институцијама за људска права, невладиним организацијама, удружењима грађана, а све у циљу промоције, давање савета и подршке у промоцији, образовању и јачању свести о правима жена и родној равноправности.

Скупштина Града Зрењанина је септембра месеца 2013.г. усвојила Европску повељу о родној равноправности на локалном нивоу, те се Зрењанин сврстао у ред европских градова који ће следити принципе родне равноправности и спроводити одредбе прописане Повељом у својим срединама.

Град се обавезао да ће, у циљу спровођења ових циљева, у наредној години усвојити Акциони план којим ће се одредити приоритети, активности и средства за његово спровођење, као и обавеза да се повеже са свим релевантним институцијама и организацијама како би на најбољи начин радио на истинској равноправности.

Притужбе грађана су се у неколико случајева односиле на изглед рачуна које доставља ЈКП Градска топлана, те је из тог разлога дато мишљење заменице заштитника грађана града Зрењанина:

ЈКП "Градска топлана" Зрењанин у складу са Законом врши обрачун законке затезне камате на доспела а неизмирена дуговања за утрошену топлотну енергију, међутим, исказивање камате на месечном рачуну за утрошену топлотну енергију и њено приписивање главном дугу је нејасно и непрегледно и нарушава принцип правне сигурности.

ЈКП "Градска топлана" требало би да измени изглед рачуна тако што ће се јасно видети за који временски период се обрачунава камата, по којој стопи и на који износ главнице, а све у складу са начелом забране злоупотребе права и правне сигурности.

Наиме, Канцеларији заштитника грађана се обратио Ј.М. из Зрењанина притужбом која се односи на рад ЈКП "Градска топлана" Зрењанин у вези са каматом која се исказује на рачуну за утрошену топлотну енергију, а који обрачун је грађанину нејасан и непрегледан.

Наиме, Ј.М. редовно измирује рачун за топлотну енергију, с тим што, обзиром да је пензионер и пензију прима у два дела, и овај рачун плаћа у два дела и то половину рачуна пре 15-ог у месецу, а други део после 20-ог јер тад прима други део пензије. Због тих пар дана кашњења, без обзира што се један део плаћа унапред, "Градска

топлана" на сваком наредном рачуну наплаћује камату због кашњења осам или девет дана.

J.M. је добио одговор од ЈКП "Градска топлана" да се камата обрачунава пропорционалном методом, у складу са законском затезном каматом за месец обрачуна, а камату потрошачима обрачунавају на исти начин који Србијагас и остали добављачи наплаћују Топлани. Међутим, из достављеног рачуна не види за који период је обрачуната камата, по којој стопи се обрачунава камата, који метод се користи за обрачун камате, те по ком основу на рачунима камату приписују главном дугу, обзиром да на рачуну пише "за утрошену топлотну енергију за месец....", а управо је износ за утрошену топлотну енергију увећан за камату, тако да се износ којим се задужује грађанин за грејање не слаже са коначним обрачуном.

ЈКП "Градска топлана" је доставила одговор заменици заштитника грађана 03.04.2013.г. и 22.05.2013.г. где истиче да се топлотна енергија фактурише за претходни месец а наплаћује у текућем месецу, да се камата обрачунава по "пропорционалном методу" од 02.08.2012.г., након што је Одлуком Уставног суда утврђено да обрачун затезне камате "конформном методом" није у сагласности са уставом, да се камата не приписује главници од ове Одлуке Уставног суда, те да се грађанима само на њихов захтев доставља каматни обрачун.

Обзиром да се ова ситуација односи на све потрошаче топлотне енергије, да сви на исти начин добијају рачуне са каматом, заменица заштитника грађана даје јединствено мишљење.

ЈКП "Градска топлана" има право да по Закону о облигационим односима, Закону о висини стопе затезне камате, Одлуке Уставног суда као и Закона о затезној камати, потражује законску камату од лица која своје обавезе за утрошену топлотну енергију не плаћају на време.

Наиме, ЈКП "Градска топлана" сваки месец иставља рачун за утрошену топлотну енергију а што представља обрачун за претходни месец, те јасно наводи по којој цени, за коју квадратуру и колики је износ ПДВ, те који је рок уплате. Међутим, том дугу за грејање додаје дуг за камату, што је потпуно нејасно јер се не зна како и на који начин се грађанин задужује баш за тај износ камате, како је она обрачуната, на који износ дуга, за који месец, по којој стопи.

Поред тога, износ на рачуну за утрошену топлотну енергију се сабира са износом камате која се појављује на истом том рачуну, па се добија укупан дуг за наплату. Уколико неко не плати рачун и буду тужен, постоји могућност да се наплати камата на камату јер је износ камате већ сабран са главницом на рачуну који је се сваког месеца доставља грађанима, а што је неуставно и у супротности са чл.279 Закона о облигационим односима.

Да би се избегле ове нејасноће, те да би се у потпуности поштовао принцип правне сигурности, потребно је да се измени изглед рачуна који ће бити јасан и доступан

сваком кориснику услуга Градске топлане, те да се за сваки месец испостави рачун како за утрошену топлотну енергију тако и за евентуалну законску камату али који ће имати свој посебан третман .

Канцеларија заштитника грађана Града Зрењанина је у оквиру Удружења локалних омбудсмана Србије и ове године наставила да учествује у пројекту ОЕБС-а усмерен на јачање мреже локалних омбудсмана у нашој држави. У оквиру пројекта, одржано је низ Радионица, Округлих столова, Конференција међу којима и:

Међународна конференција "Значај и улога локалних омбудсмана" одржана у Бачкој Тополи поводом обележавања десет година рада локалног омбудсмана у општини Бачка Топола уз учешће представника ОЕБС-а, Омбудсмана Мађарске, Омбудсмана Републике Босне и Херцеговине.

У Врању је одржана радионица на тему "Комуникација са медијима" , у Аранђеловцу семинар на тему "Заштита мањинских права у Србији", у Новом Саду семинар на тему "Рад омбудсмана и средства јавног информисања", у Руми радионица на тему "Улога омбудсмана у остваривању родне равноправности".

У Београду смо учествовали у раду Округлог стола на тему "Допринос социјалној инклузији и борби против дискриминације маргинализоване популације у Србији" у организацији невладине организације Праксис.

Остале активности заштитника грађана, услови рада и сарадња са другим институцијама

Посебно издвајамо сарадњу заштитника грађана са судијама за прекршаје и Председником Прекршајног суда у Зрењанину која је допринела сагледавању проблема које овај суд има приликом решавања предмета у случајевима када захтев за покретање прекршајног поступка поднесе Градска управа – градске инспекцијске службе. У том циљу одржан је Округли сто «Припрема за примену новог Закона о прекршајима» који је организовао Пројекат за реформу правосуђа и одговорну власт (ЈРГА пројекат) у сарадњи са управним окрузима и прекршајним судовима на подручју округа, а ради упознавања овлашћених подносилаца захтева за покретање прекршајног поступка са новинама у Закону о прекршајима.

Обзиром да се новим Законом о прекршајима уводи институт прекршајног налога, као и низ значајних измена у вези са покретањем и вођењем прекршајног поступка, Округли сто се организовао како би представници овлашћених подносилаца захтева за покретање прекршајног поступка кроз непосредни дијалог са судијама за прекршаје упознали са новинама у Закону о прекршајима и спремно дочекали почетак примене новог Закона о прекршајима. Округлом столу присуствовали су и учествовали представници надлежних органа Градске управе града Зрењанина.

Током 2013 године заштитница грађана је са заменицом задуженом за равноправност полова примала представке грађана и грађанки по градским месним заједницама и то у МЗ «Вељко Влаховић», МЗ «Центар» и МЗ «Доља-Црни Шор». Овакве активности ће се наставити и у наредном периоду односно заштитник грађана ће примати представке и по месним заједницама у насељеним местима града Зрењанин ради сагледавања и конкретизовања проблема грађана путем непосредног контакта.

Заштитник грађана има добру сарадњу са свим медијима, невладиним организацијама, међународним организацијама, градским Локалним антикорупцијским форумом, локалним омбудсменима РС, школама и другим установама и институцијама

Услови рада заштитника грађана променили су се у односу на протеклу годину. На седници скупштине града Зрењанина измењена је Одлука о заштитнику грађана у делу права детета и равноправности полова, односно ове области заштите права грађана су одвојене. На седници Скупштине града одржаној 08.априла 2013.године изабрана је Заменица заштитника грађана која је задужена за заштиту права детета.

Других измена у условима рада заштитника грађана није било. Највећи проблем представљају просторије које су неприступачне за велики број грађана и грађанки као што су инвалидна лица, старије особе, жене са децом, болесне особе итд.

Зрењанин
март 2014.године

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ЗА ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА

Драгана Радловачки Грозданов

